

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 28.10.2019

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 10 • 64. vuosikerta

Lokakuun alun kauniina päivänä tarjosi Pyhäjärven ruska parastaan Noitermaan lammilla. Lue syysretkestä Pyhäjärvelle lisää sivulta 3.

Irtonumero 3 €

Tässä numerossa:

Tanssiaisat Viipurissa
s. 2

Kutsu käy
kesäjuhlien talkoisiin
s. 3

Kuulutko sukuuni
yhä suosittumpi
s. 5

Kesäretki Karjalaan ja
Pietariin
s. 6

YH-aikaa
Pyhäjärvellä
s. 8

Sunnuntailounaalla
Ikaalisissa
s. 9

Pyhäkylän martat
jatkoivat Tyrvällä
s. 10

Tuuha siekii suku- ja pitäjämarkkinoille!

Tule tapaamaan pyhäjärveläisiä Karjalatalolle lauantaina 16.11. kello 10–14 Suku- ja pitäjämarkkinoille! Säätiöllä on oma info- ja myyntipöytä. Voit tavata myös lehden päätoimittajan ja antaa juttuvinkkejä.

Karjalaiset suku- ja pitäjäseurat sekä pitäjäsäätiöt

esittelevät oman pitäjän-
sä ja luovutetun Karjalan
tunnetuksi tekemisessä.

Myynnissä on seura-
tuotteita ja karjalaista kir-
jallisuutta. Markkinoilla
julkistetaan myös Vuoden
karjalainen kirja ja Vuoden
karjalainen pitäjä- ja
sukukirja.

Sukututkija **Mikko Kuitula** vastaa kysymyksiin ja **Martti Similä** kertoo sukukirjan tekemisestä.

Kello 13 päätoimittaja **Anni Valtonen** kertoo mm. omista matkakokemuksistaan otsikolla Karjalainen mielenmaisemani - Miten karjalainen taustani näkyy

elämässäni ja työssäni?

Markkinoiden päätteeksi FT **John Loehr** luennoi klo 14 alkaen aiheesta Siirtokarjalaisten tie kansainvälisiin tutkimuksiin. Hän johtaa monitieteistä hanketta Mitä voimme oppia menneestä? Pakkomuuton vaikutukset

evakkoperheisiin, jossa tarkastellaan sopeutumista uuteen ympäristöön.

Tapahtuman järjestäjää Karjalan Liitto yhteistyössä Karjalaisten Pitäjäyhdistysten Liiton, Karjalaisen Sukuyhteisöjen Liiton ja Opintokeskus Siviksen kanssa.

Tästä ei pidot parane

Ikaalisten karjalaiset viettivät karjalaista sunnuntailounasta yhteislaulun siivittämällä. Yhteislaulua vetivät ja laulunumeroita esittivät Riitta ja Anssi Hirvonen (flyygeli). Lue lisää perinneruoista ja karjalaisesta musiikista sivulta 9.

Häikäisevä Pietari

Vammalan Karjalaseura retkeili helteisellä heinäkuulla Karjalassa ja loistokkaassa Pietarissa. Pietarhovin suihkulähteistä ja matkasta voit lukea sivuilta 6–7.

*Vpl. Pyhäjärvi
-lehti vuodeksi
2020 on mainio
isänpäivälahja!*

Marras-joulukuun lehdet
2019 kaupanpäälliseksi :)

Karjalaisten kesäjuhlien talkoorekrytointi on alkanut. Lue siitä ja juhluvuoden ohjelmasta sivulta 3.

Pääkirjoitus

□ Esko Pulakka
hallintoneuvoston pj.

Yleinen virhe

ELÄMME MIELESTÄNI vuoden ikävintä aikaa. Syyspäivän tasaus on takana, pimeä aika vuorokaudessa pidempi kuin valon aika. Vielä on värejä sentään puissa, mutta lehtiä jo varmaan yhtä paljon maassa. Tämä kuuluu Suomessa vuodenkiertoon. Eihän koko ongelmaa varmaan huomioisi, jos ei olisi joskus syksyisin viettänyt lomaviikkoja jossakin lämpimässä paikassa. Oma vika lopulta siis, jos ahdistaa.

Mutta nyt on mahdollista harrastaa. Kuka pitää mistäkin. Rauhalliset, pitkäksi venyvät aamut lämpimässä mökissä tuoreen kahvin ja myös tuoreen painetun lehden kanssa ovat mukavia. Useampana päivänä viikossa parjattu posti tuo vielä laatikkoon lisää tutkittavaa. No, jonkun pitää kiirehtiä johonkin työhön. Älkää surko, kyllä joskus rauhallisempikin aika koittaa.

MINUA ON ALKANUT HÄIRITÄ eräs usein toistuva, ihmeen yleinen virhe kun vuosivälin 1939-1945 välisistä tapahtumista kerrotaan. Moni muistelee, että kun välirauhan aikana menttiin takaisin Karjalaan ja rakennettiin sitä ja tätä. Kyllä monet Karjalaisetkin rakensivat välirauhan aikana, mutta eivät ketkään heistä Karjalan kannaksella. Sinne päästiin vasta jatkosodan edetessä. Suurin osa siviiliväestöstä palasi kotiseudulleen vuonna 1942, kuten yleensä tiedämme.

Ällistytävää on, että olen tämän virheen löytänyt useamman kerran jopa Karjala-lehdessä. 22.8. tänä vuonna keskellä takasivua sanotaan **Aarne Virolaisen** telakan siirtymisestä: ”heti kun välirauhan aikana oli mahdollista, hän palasi Ravansaareen.” En usko, että niin kävi, vaan vasta jatkosodan kuluessa. Kirjoittajakin tuntui jotenkin tutun pätevältä. Keväällä oli juttu entisen ministerin, sinänsä mukavan oloisen **Sanni Grahn-Laasosen** karjalaisista juurista. Epämääräisesti siinäkin käsiteltiin välirauhan aikaa.

Tehdäänä parannus tässä tärkeässä asiassa, kaikki jotka kirjoitamme tai puhumme välirauhan ja jatkosodan ajoista!

PARIINKIN KERTAAN VIIME PÄIVINÄ on telkkarissa nähty kirjailija **Antti Tuurin** laatuista, tunnin mittainen haastattelu. Hänen kirjoissaan on liikuttu Pyhäjärvenkin seuduilla linnoitustöissä. Pidän kovasti Tuurin tyylistä ja luen hänen tuotantonsa kun käsiini saan. Joku kirja voi ostettunakin olla kotona. Antilla on monipuolinen näkemys kirjoihin ja yleensä paperille painettuun aineistoon, hän on graafisen alan diplomi-insinööri, tekniikan mies koulutukseltaan.

Haastattelussa oli mainio kohta, missä kirjailija kuvasi, miten materia muuttuu lehden teossa hengeksi. Kun painokone alkoi pyöriä, oli valittu paperit, värit, monet asiat. Mutta kun huimaavan prosessin tuloksena pidettiin kädessä uutta lehteä, ei kukaan välittänyt paljonkaan paperista, fonteista, väreistä, vaan sisällöstä. Materia oli muuttunut hengeksi.

Siinäpä se, pitäjälehdhenkin, yhteytemme säilyttäjän salaisuus. Paperi ja painoväri yhdistyvät tunteiden, perinteiden, esi-isien työn kunnioittamisen ja ehkä tärkeimpänä, juuriemme löytöretken kuvaajaksi, hengeksi. Tärkeä tehtävä, joka kylläkin muuttaa jatkuvasti muotoaan ajan kuluessa.

Pidimme juuri pidennetyn säätioimme hallituksen kokouksen, jossa paneuduttiin lehteemme. Uusi päätoimittaja Tea on tuonut uutta ilmettä hillityn sopivasti, tästä oltiin kovin yksimielisiä. Edellä kirjoitetusta ei pidä vetää sellaista johtopäätöstä, ettei paperilla, väreillä tai fonteilla ole merkitystä lehdesä. Mutta kuitenkin, henki on tärkein. Lehti muuttuu ajan mukana, mutta henki säilyy.

Mutta lopuksi pitää painottaa, että henki ei säily ellei hengitetä. Tarkoitan, että lehteemme henki ja rikkaus muodostuvat meidän kaikkien siihen antamasta panoksesta. Rohkaisen kaikkia muistelevaan asioita ja ja kertomaan niistä lehdessä. Ei kirjoittaminen kovin vaikeaa ole silloin, kun on jotain sanottavaa. Pilkkuvirheitä ei kannata pelätä. Ja toisaalta, lehdellä on oltava lukijoita. Joulukin lähenee. Onko joku lapsi tai lapsenlapsi, jolle voisi vielä tilata lahjaksi lehden, joka toisi tietoa juurista kerran kuussa.

Syksyterveiset Viipurista ja Pyhäjärveltä Tanssia sai siellä aina...

□ Kirsti Naskali

Viipurin Pyöreässä tornissa järjestettiin Karjalan Liiton toimesta lauantaina 5.10.2019 Pyöreän tornin illallistanssiaiset 30-luvun hengessä. Tämä tapahtuma on jo muodostunut perinteeksi, sillä tanssiaiset järjestettiin jo 17. kerran. Tilaisuuteen osallistui noin 60 henkeä.

Ohjelma sisälsi hyvää ruokaa, korkeatasoista musiikkipitoista ohjelmaa, tanssia ja seurustelua mukavassa seurassa. Pyöreä torni on mitä parhain paikka tällaiselle juhlavalle tapahtumalle. Ravintolasali huokuu historiaa, ja sen seinille oli taltioitu muistoja kaupungin vanhasta historiasta.

Illallistanssiaisiin osallistuivat myös Karjalan Liiton hallituksen puheenjohtaja **Pertti Hakanen** Seija-puolisonsa kanssa, Karjalan Liiton liittovaltuuston 1. varapuheenjohtaja **Marjo Matikainen-Kallström** ja kutsuvieraana oli mukana Viipurin hallintoalueen ulkoasiainjohtaja **Vladimir Vasiljev**.

Ruokalistat olivat suunnitelleet, kuten aikaisempinakin vuosina, Karjalan Liiton naistoimikunnan kunniapuheenjohtaja, kotiseutuneuvos **Aira Viitanieni** ja keittiömestari **Pekka Pärssinen**. Se oli laadittu viipurilaisen ravintolaperinteen mukaan niin, että vastaavia ruokalajeja on ollut viipurilaisten ravintoloiden ruokalistalla 1930-luvulla.

Alkupaloina oli siikaa koivistolaisittain kolmella tavalla ja mätileipä, sitä seurasi jokirapukeitto, pääruokana oli luumuporsasta ja jälkiruokana kahvi ja omenapilvi mustaherukka-

KUVAT KIRST NASKALI

Kengät nousevat keveästi (ylhäällä) Seppo Soittilan ja Mervi Myllyojan tahdeissa (oikealla). Pyöreän tornin toisen kerroksen ravintolasalin seinille on ikuistettu Viipuria koskettaneita historiallisia tapahtumia ja henkilöitä, tässä 1400-luvulla Viipurin linnassa asunut, sittemmin Ruotsin kuninkaaksi valittu Kaarle Knuutinpoika Bonde (vasemmalla).

kastikkeella. Aira Viitanieni kertoi ruokailun ohessa tarinoita maineikkaista viipurilaisista ravintoloista, joista osan toiminta jatkuu yhä Helsingissä. Ruokien ohjeet saimme tilaisuudesta lähtiessämme mukaansa.

HIENOSTA MUSIIKKIPITOISESTA OHJELMASTA vastasivat haitaristi **Seppo Soittila**, viulisti **Mervi Myllyoja**, pianisti **Virva Garam** ja oopperalaulaja **Henrik Lamberg**. Tanssia tahditti Karolia-puhallinorkesterin seitsikko. Mukaan mahtui myös yhteislauluja, kuten

(kuinkas muuten) ”Sellanen ol’ Viipuri” ja ”Oi niitä aikoja” sekä arpajaiset. Juhla päättyi perinteisesti yhteislauluna laulettuun Karjalaisten lauluun, joka raikui upeasti pyöreässä salissa.

Sunnuntaina aamupäivällä oli kiertoajelu Viipurissa paikallisen suomenkielisen oppaan johdolla, ja ennen kotiinlähtöä vielä lounas uudelleen henkiin herätetyssä ravintola Espilässä.

VIIPURI HEHKUI RUSKAN väreissä, ja kun keskustan rakennuksia ja puistoja on

viime vuosina korjattu, entisoitu ja kunnostettu, kaupungin keskustaan on ”pessyt kasvonsa”. On helppo uskoa, että se 1930-luvulla oli todella viihtyisä ja viehättävä kaupunki ja laulun sanoin ”kaikki viihtyi Viipurissa, karjalaisten kaupungissa”.

Kunnostettavaa toki riittää edelleen, mutta jo nyt meren äärellä sijaitseva kaupunki on mukava matkakohde. Kun nyt näyttää siltä, että viisumikäytäntö on yksinkertaistumassa, kannattaa lähteä tutustumaan Viipuriin.

vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

facebook.com/
Vpl-Pyhäjärvi-lehti

Julkaisija:
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:
Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
tea.itkonen@artea.fi

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Toimitusneuvosto:
Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka
Markku Pärssinen

Ilmoitushinnat:
Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
tekstissä 0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Tilaushinta:
Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilaluse
kotimaahan,
ulkomaille, lahjaksi

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312,
37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
kirsti.naskali@gmail.com

Sivunvalmistus:
Artea tmi, Porvoo

Painopaikka:
Botnia-Print Oy,
Kokkola

Seuraava
lehden numero
ilmestyy
marraskuussa.
Aineisto
viimeistään
11.11. mennessä.

Ruska kultasi Pyhäjärven

□ Kirsti Naskali

Olimme mieheni kanssa Viipurin matkalla *Seija* ja *Pertti Hakasen* mukana heidän autollaan, ja niin-pä lauantaina aamupäivällä ennen illan juhlaa oli mahdollisuus käydä Pyhäjärvellä.

Yöllä oli satanut ja lämpötila oli pudonnut pakkasen puolelle, joten maassa oli aamulla siellä täällä vähän lunta, joka kuitenkin päivän aikana suloi pois. Tälle syksylle ominaiset upeat ruskan värit ympäröivät meitä koko matkan ajan.

Ensimmäiseksi menimme kirkkoaholle ja tarkastimme Lahjoitusmaa-

talonpoikien muistomerkkin ❶ kunnostetut portaavat. Hyvät ja tukevat olivat. Muistomerkkin takana on ovi muistomerkkin sisälle. Sinne olivat portaiden kunnostajat jättäneet harjan valmiiksi tulevia tarpeita varten, vaan ei ollut enää harjaa jäljellä.

Seuraavaksi menimme kirkon paikalle ja totesimme, että Vapaussodan sankarivainajien muistomerkkin teksteissä oli uuden näköinen kultaus.

Sitten sotien 1939–1944 sankarihautausmaalle. ❷ Pertti puhdisti muistomerkkin kiveyksen lehdistä ja männynneulasista. Uskon, että monen Pyhäjärvellä

kävijän askeleet kulkevat samaa reittiä kirkkoaholla.

Käytyämme Plodovojen keskustassa ja ihailtuamme Taubilan alueella upean värisiä vaahteroita, suuntasimme Noitermaan Lammiharjulle. Siellä tyynipintaiset lammet, kauniin keltaiset puut ja luonnon rauha tervehtivät meitä. ❸

Sitten olikin jo aika kii-rehtiä takaisin Viipuriin tapaamaan muita matkalaisia, jotka olivat saapuneet bussilla Helsingistä. Sastamalan seudulta olivat tulleet mukaan ainakin *Eija* ja *Arto Vuorijärvi* sekä *Mari Huovila*.

KUVAT KIRST NASKALI

Ensilumi kirkkoaholla 5.10.2019.

Siivouspartio sankarihautausmaalla.

Noitermaassa lampien välisen kannaksen ylitys onnistui hyvin kumisaappaat jalassa

Säätiön hallituksen kokouksen osanottajat Tarja Kopalainen, Yrjö Inkinen, Esko Pulakka, Mauri Hauhia, Pertti Hakanen, Kirsti Naskali, Markku Pärssinen, Kari Äikäs ja Tuomo Hinkkanen.

Perinnelehden parissa Vammalassa

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen kokouksessa 14.10. Vammalassa käsiteltiin il-tapäivällä perinnelehden asioita. Todettiin postin kulun antavan uusia haasteita saada lehti perille lukijalle suunnitellusti. Posti tekee muutoksia ensi vuoden jakeluun, mutta siitä ei ole vielä tarkempaa tietoa.

Perinnelehden kirjoittavia ja aineistoa toimittavia

pyydetään lähettämään aineistonsa mieluiten hyvissä ajoin, jo ennen vii-meistä eli aineistopäivää. Näin lehden taitto pääsee alkamaan jo etuajassa ja valmistuu painoon entistä aikaisemmin. Perheutisten osalta aineistopäivässä joustetaan, mutta on hyvä jo aineistopäivään mennessä ilmoittaa, että aineistoa on tulossa.

Vinkkejä haastateltavista evakkoretken kokeneista ja toisaalta nuorista otetaan mieluusti vastaan!

Evakkomatkat ja asutus-ajan muisteloita ja kyläesittelyjä on kaivattu. Lasten leikkimiestot ja hiihtoret- ket sopivat lähinumeroihin.

Päätoimittaja kiittää pyhäjärviäisiä mukavasta työn alusta ja yhteistyöstä lehden lukijain kanssa. □ti

Saunamaratonista Karjalan kielen pajaan

Uutta ilmettä Karjalaisille kesäjuhlille – tule mukaan talkoolaiseksi!

KUVA KAARINA PÄRSSINEN

□ Kaarina Pärssinen

Helsingissä ensi kesä-kuussa 12.-14.6.20 Finlandia-talolla ja Karjalatalolla vietettävien Karjalaisien Kesä-juhlien valmistelu on jo pitkällä.

Kolmipäiväisen juhlan tapahtumaotsikot ovat perinteisiä, mutta uutuutena ohjelmassa on mm. Sauna-maraton! Nyt etsitään talkoolaisia. Heitä tarvitaan kymmenittäin, jotta nämä juhlat saadaan pääkaupungissa toteutettua näyttävästi ja arvonsa mukaisella tavalla.

Karjalan Liiton järjestämä ensimmäinen talkoorekry Karjalatalolla 18.10., jota veti *Mervi Piipponen*, keräsi parikymmentä innokasta osallistujaa noin tusinaan erilaiseen tiimiin, mutta runsaasti paikkoja on vielä tarjolla.

Talkoolaiseksi aikovan kannattaa tutustua ajan-kohtaista tietoa tarjoaviin Liiton Kesäjuhla-sivuihin. Hommiin voi ilmoittautua myös sähköisesti www.karjalaisetkesajuhlat.fi/kesajuhla-info/talkoolaisille.html. Tämänkin lehden lukijoissa on monenlaisia erityisosaajia, joiden ahkeria käsiä ja valmiutta yhteistyöhön kysytään nyt juhlien toteuttamiseksi.

Talkoolaisia tarvitaan jo ennen juhlaa, niiden aikana ja jonkin verran myös

Outi Örn (vas.) Lohjan Karjalaseuran hallituksesta toimii talkoopäällikkönä Eeva-Liisa Kurjen rinnalla. Suur-Jaakkimalaiset r.y:n pj. Tarja Rantama lupasi heti yhdistyksensä talkoisiin Karjalatalon tapahtumiin.

jälkikäteen mm. juhla-kansliaan, lipunmyyntiin, opastuksiin, kahviloiden siistimiseen, tilojen somistukseen, viestintään ja somettamiseen, rakenteluun ja kuljetukseen, järjestyksen ja liikenteen valvontaan, lasten pajaan. Talkoootyötä on tarjolla myös mm. hygieniapassin tai järjestyksenvalvojakortin omaaville.

Keskeisimmät henkilöt hommien organisoimisessa ovat talkoopäälliköt *Eeva-Liisa Kurki* Hyvinkäällä Karjalaseurasta ja *Outi Örn* Lohjan Karjalaseurasta.

Perinteisesti viikkoa ennen juhannusta vietettävien Kesäjuhlien lisäksi juhlimista piisaa koko vuodelle. Liitto viettää ensi vuonna näet 80-vuotisjuhlaan. Helsin-

gissä Kaupungintalon valtuustosalissa 25.4.1940 perustetun Karjalan Liiton juhlaseminaari, liittokokous ja juhlaa lausutaan 25.4.2020 Karjalatalolla. Ko. päivää edeltävänä iltana on Helsingin kaupungin juhlavastaanotto Kaupungintalolla. Karjalaliittoa voi kuka tahansa tulla onnittelemaan pe 24.4. iltapäivällä Karjalatalolle.

Pitkin vuotta tilaisuuksia on myös ympäri maata. Luvassa on mm. karjalaisen kirjallisuuden esittely paikallisissa kirjastoissa, rotinaperinteen tunnetuksi tekeminen ja *Mikko Alatalo – Jammi Humalamäen* duon vetämä yhteislaulukiertue sekä ensi syksynä muistopuun istutus paikallisen koulun kanssa yhteistyönä.

Onnittelut

Ikaalisten yhteiskoulun lukiosta on valmistunut ylioppilaaksi **Tiia Laiho**. Hänen vanhempansa ovat **Arvi Laiho** ja **Suvi Laiho** o.s. Holma. Suvin äidin **Raija Holman** vanhemmat ovat syntyisin Pyhäjärven Rantakylästä **Aino** (o.s. Pusa) ja **Tauno Patrakka**.

Väitös

DI, MBA **Matti Pärssinen** väitteli tekniikan tohtoriksi pääaineenaan tietoverkkotekniikka 23.8.2019 Aalto-yliopiston sähkötekniikan korkeakoulusta. Väitöskirjan aiheena oli Kohti kestäviä datakeskuksia ja ICT-palveluita. Vastaväittäjänä toimi professori Jari Porras (vas.) LUT-korkeakoulusta ja kustoksena professori Jukka Manner (oik.). Matin vanhemmat ovat **Valto** ja **Marjatta Pärssinen** Vpl. Pyhäjärven Kahvenitsan Mati-Anttilaisia.

Sadonkorjuu

□ **Jukka Jormanainen**
kappalainen, Pirkkala

Olin syyskuun lopulla vetämässä ruskaretken vaelluksia Iso-Syötteen maisemissa. Ruskan väreissä on väkevää ja rauhoittavaa voimaa – sitä haluaa imeä itseensä. Samalla väriloisto tuo mieleen haikeutta, muistuttaa yhden kasvukauden päättymisestä.

Sato on korjattu pelloilta, puutarhoista ja metsistä. Karpalosuoille tai sienimetsään voi vielä kävellä, mutta muuten se oli tässä.

Onko elämälläni ollut merkitystä? Mitä sellaista olen tehnyt vuosien

mittaan, jossa voin tunnustaa omien käsieni jäljen?

Markuksen evankeliumin vertaus kylväjästä lisää painetta itsetutkisteluun: "... muut hyvät putoivat hyvään maahan. Ne nousivat oraalle, kasvoivat ja antoivat sadon, mikä kolmekymmentä, mikä kuusikymmentä, mikä sata jyvää".

Mutta onko tällä minun elämälläni ollut mitään merkitystä – kenellekään.

Ehkä olemme vuoden pimeimmän ajan lähestyessä itsellemme liiankin kovia ja armottomia. Maras painaa mieltä. Voisihan sitä muistaa vaikkapa kukkamaan, joka tuli keväällä kylvettyä. Sen, joka antoi ravintoa kimalaiselle

Kirkon Sanoma

ja pysäytti satunnaiset ohikulkijat.

Tai unohditko varhaispeurunan, joka ennätti juhanukseen ja ilahdutti myös mökkinaapureita. Salaatti ja yrttimaat rikastuttivat nekin ruokapöytää läpi kesän. Lähimetsään ripustetut pöntöt lähettivät maille monta kolopesijää.

Ehkä oma elämäsi on ollut samanlaista? Sadonkorjuun maisemassa unohtuu helposti kaikki se, minkä läpi kiiruhdimme nuoruuden ja työvuosien aikana.

Sitäkin voisi ajatella, ettei kaikkea satoa ole koskaan korjattu. Ei silloinkaan kun saavutaan ensimmäisiin yöpakkasiin. Ehkä kädet eivät enää nuorru riuskaan

työhön, mutta kuitenkin rukoukseen. Tai sormi naputtelee kännykästä lapsenlapsen numeron.

Karpalot odottavat suolla. Lepäävät sammaleen päällä tarkkasilmäistä poimijaa odottamassa. Sadonkorjuu jatkuu.

Laatokan puolustuksen perinneyhdistyksen vuosikokous

□ **Ilpo Kaislaniemi**

Tusinan verran yhdistyksemme jäseniä kokoontui Parikkalan rautatieasemalle keskiviikkona 14.8.2019. Kunnantalolla saimme lämpimän vastaanoton ja pullakahvit kunnanhallituksen kokoushuoneessa. Parikkalan edustajina olivat meitä vastaanottamassa kunnanjohtaja **Vesa Huuskonen** ja hallintojohtaja **Juha Vuorela**, paikalla lisäksi Parikkalan reserviupseerien puheenjohtaja **Ossi Kalliokoski** ja sihteeri **Jussi Tuunanen** sekä Parikkalan kirkkoherra **Marja-Liisa Malmi**.

Kunnanjohtaja Huuskonen kertoi Parikkalan kunnasta, sen asemasta ja toiminnasta rajapitäjänä ja pienenä kuntana lukuisten taloudellisten ja muiden paineiden alla. Kunnalla on

hyvä näkemys tulevaisuudesta eli missio ja strategia kunnossa. Kunnan alueelta pääsee jo nyt erikoisluvalla suoraan itärajan yli, mutta pysyvä rajanylityspaikka toisi lisää matkailu- ja yritystuloja sekä asukkaita.

Erkki Marttila kertoi Laatokan Puolustuksen Muistomerkin taustoista ja näytti lukuisia aiheeseen liittyviä valokuvia. Keskusteltiin muistomerkin tulevaisuudesta, sen hoidosta ja kunnossapidosta sekä arvostuksesta. Kunnan ja seurakunnan taholta pidetään muistomerkkiä suuressa arvossa ja kunnan matkailusivuilla muistomerkki on hyvin esillä.

Parikkalan reserviupseerit lupasi hoitaa jatkossakin yhdistyksemme seppeleen laskun muistomerkille kaatuneiden muistopäivänä.

Talvisodan päättymisestä

tulee ensi vuonna kulu-neeksi 80 vuotta. Tähän liittyen on suunnitteilla tapahtumia, kuten juhla-juhlamalanpalvelus ja juhla Parikkala-hallissa. Tasavallan presidenttiä on pyydetty puhujaksi. Uukuniemen talvisotayhdistys on keskeisesti mukana valmisteluissa. Muistomerkillä on tärkeä rooli tapahtumissa.

Kokouksen jälkeen kiitettiin muistomerkille vaihtelevassa sateessa. Seppeleenlaskun jälkeen kirkkoherra Lampi piti hartaushetken virsineen.

Suunniteltiin muistomerkin kunnostusta ehkä viiden vuoden aikataululla. Ossi Kalliokoski lupasi selvittää asiaa voivatkopaikallisyhtykset suorittaa kunnostuksen.

Torstaina 15.8. pidettiin yhdistyksen vuosikokous, jossa toimintakertomus ja

tilit hyväksyttiin samoin kuin toimintasuunnitelma ja talousarvio. Jäsenmaksu pysyy samana, 20 €. Hallituksen jäsenet valittiin uudelleen. Ensi kesänä kokouksemme pidettäneen Turussa.

Kokouksen jälkeen kukin vuorollaan kertoi yhteyksistään Laatokkaan. Vilkkään keskustelun päätteeksi todettiin, että hyvä olisi jatkaa muisteluja jatkaisessa kokoontumisessa.

Kokouksen jälkeen nautimme lounasta ravintola Kägösessä ja osa kokousväestä sen jälkeen vielä vieraili Parikkalan ainutlaatuisessa patsaspuistossa.

Jäseniämme osallistui myös seuraavana päivänä alkaneeseen Parikkalan reserviupseerien järjestämään Laatokan kiertomatkaan.

Väitöstyössä avaimia ICT-alan ilmastotalkoisiin

TT **Matti Pärssinen** antoi väitöstyössään eväitä tietotekniikan alan ympäristökuorman pienentämiseen. Tekniikan akateemiset (TEK) -lehden artikkeli avaa hänen tutkimustyötään ja alaansa tavalla, jonka maallikkokin helposti omaksuu.

Petja Partasen haastattelema Pärssinen kertoo, että tietotekniikka kuluttaa maapallonlaajuisesti energiaa 136 Loviisan ydinvoimalan tuotannon verran.

Tämä vastaa Japanin asuintojen lämmityksen kuluttamaa energiaa.

Haastattelussa Pärssinen kertoo, että mm. valtavat uudet datakeskukset ja 5G-verkkojen rakentaminen nykyisten mobiiliverkkojen rinnalle tullee kasvatamaan tietotekniikka-alan energiankulutusta huomattavasti. Kun eräässä lehteessä on arvioitu, että ala kulutti globaalisti vuonna 2014 jo 10 prosenttia maailman sähköstä,

saattaa kulutus nousta seuraavien 15 vuoden kuluessa jopa 25 prosenttiin.

Pärssinen etsiikin työssään keinoja tietotekniikan ympäristövaikutusten pienentämiseen. Tehokkuutta voidaan parantaa sekä laitteitten että it-palvelujen osalta. Pärssinen nostaa esiin datakeskukset, jotka tuottavat hukkalämpöä. Sen talteenottamisella on merkitystä ilmastotalkoissa: tarve tuottaa lämpöä fossiililla polttoaineilla vähenee.

Talteenotettua hukkalämpöä voidaan kierrättää kaukolämpöverkkoon. Pärssisen mukaan soveltuvia ratkaisuja on jo olemassa, mutta niiden käyttö vielä vähäistä. Talteenotto voidaan suunnitella jo rakennusvaiheessa, mutta sen voi myös liittää toiminnassa oleviin konesaleihin. Mistään pienestä asiasta ei ole kyse, sillä investointi voi maksaa itsensä takaisin jo muutamissa kuukausissa isompien kohteiden kohdalla.

Maailmanlaajuisesti konehuoneiden hiilijalanjäljelle on merkitystä myös sillä, missä ja millä teknikalla konehuoneen käyttöenergia tuotetaan.

Pärssisen pitkäaikainen työnantaja Telia on juuri ottanut käyttöön uuden 24 MW:n datakeskuksen, jossa on kapasiteettia 200 000 palvelimeen. Keskukseen suunnittelussa on lähtökohtana ollut huippuluokan energiatehokkuus, kertoo Matti

Pärssinen haastattelussa. Keskus on kytketty Espoon kaukolämpöverkkoon.

Myös kuluttajien valinnoilla on merkitystä.

Nykyisessä työssään Pärssinen kehittää Telialla palvelunhallintaa sekä datan ja tekoälyn hyödyntämistä. Koneoppiminen ja siihen liittyvien työkalujen kehittäminen on hänen vetämänsä Autonomio-hankkeen keskiössä. □ti

Kuulutko sukuuni -tapahtumassa Vantaalla jälleen kävijämenestys

□ Kaarina Pärssinen

Vuosien varrelta tutut kasvot toisensa jälkeen tulivat vastaan kaksi-päiväisessä, alallaan Suomen suurimmassa sukututkimustapahtumassa 5.-6.lokakuuta Vantaalla. Hupaisaa ja kivaa oli, kun tuntui, että kolme metriä oli maximimatka, minkä pääsi etenemään tuttuun törmäämättä!

–Vielä lauantaina näytti siltä, että sukututkimuksesta kiinnostuneet eivät ehkä löytäneet yhtä runsaslukuisesti kuin aiempina vuosina tietään tapahtumaan. Mutta sunnuntaina ajoittain sumaksi ruuhkautunut kävijämäärä täytti niin luennot kuin näytteilleasettajien osastot, totesi Vantaan Seudun Sukututkijoiden tapahtumatoimikunnan pj. **Eeva Hasunen** tapahtuman loppumetreillä.

Nyt jo 20. kerran toteutetussa tapahtumassa oli varsin raskas taakka suurelta osin samojen, uutterasti palkatta raatavien talkoolaisten hartioilla. Tänäkin vuonna noin 90 näytteilleasettajaa levittäytyi Hiekkaharjussa sijaitsevan Vantaan ammattiopisto Varian kahteen kerrokseen. Kävijöitä tapahtumassa arvioitiin olleen lähes 3000, mikä oli kaiken kaikkiaan saman verran kuin useana viime vuonna tässä vuodesta 1998 alkaen toteutetussa tapahtumassa.

Metsäpirtistä, Vpl.Pyhäjärveltä, Raudusta, Sakkolasta ja Vuokselasta lähtöisin olevia sukuja edustavan Suvannon Seudun Sukututkimuspiirin osastolla oli myös pyhäjärveläisjuurisia sukuja tutkineiden edustus. Heistä paikalla

vastailemassa oli tällä kertaa **Esko Simonen**. Tätä ryhmää veti Vantaan Seudun sukututkimusseuraksakin aktiivisesti toimiva, Metsäpirtin Ahtiaisten sukuun kuuluva **Harri Laine**.

Suvantolaisten osaston viereisessä, täpötäyteen esittelijöitä ahdetussa huoneessa kävi kova vilske, kun kannakselaisia sukuja ehkä kaikkein laajimmin tutkinut **Harri Kekki**, ja kurkijokelaisjuuriset **Veikko Repo** ja **Ahti Kurri** Hiitola-Kurkijoen sukututkimuspiiristä vastailivat kysymyksiin. DNA-sukututkimusprojekteja edustaneen **Paavo Salosen** luona oli tiuhaan kyselijöitä.

Ensi kertaa tapahtumassa olivat mukana mm. parhaasta sukukirjasta toissa vuonna palkittu Siikion Sukuseura pj. **Riitta Sainion** johdolla ja jaakkimalaisista **Tea Itkonen** Jaakkiman Sanomista, pj. **Tarja Rantama** Suur-Jaakkimalaisten edustajana ja sukutukija **Pentti Kilpiö**, jonka luona kävi kova kuhina mm. jaakkimalaisia ja lumivaaralaisia juuriaan etsiviä.

Luennot kiinnostivat useita

Luentojen runsaudesta oli vaikea valita kiinnostavuudeltaan suosikkeja, mutta takuuvarmasti joka vuosi fil.tri, dosentti ja Suomen Sukuhistoriallisen yhdistyksen toiminnanjohtaja **Kari-Matti Piilahti** veti nytkin salin täpötäyteen. Hänen aiheenaan oli tällä kertaa Läänitys- ja lahjoitusmaat.

Aihepiiri sivuaa läheltä myös usean pyhäjärveläisen suvun lävitse elämiä kohtaloita, olihan monella meistä kotipaikka Taubilan (Touvilan) hovin

vaikutuspiirissä. Kartano siirtyi vuonna 1774 venäläisen Fredrickszien aatelissuvun haltuun. Suku tuli tunnetuksi lahjoitusmaiden omistajana ja talonpoikien riistäjänä, joka hallitsi Vanhassa Suomessa useita kartanoita. Suku sammui Suomessa mieslinjalta vuonna 1927 ja lopullisesti 1950. Taubilan kartano oli, kuten tiedämme ennen sotia viimeksi nykypäivänä karamelleistään ja suklaistaan tunnetun tehtailijan Fazerin suvun omistama.

Vantaan Seudun sukututkijoiden puheenjohtaja on espoolainen sukututkija **Ari Vesalainen**. Hänen ja esi-isiensä sukujuuret aina 1500-luvulta lähtien ovat Mäntyharjulla. Vesalainen avasi tapahtuman ja vastasi myös tapahtuman ensimmäisestä luennosta aiheenaan Talvi- ja jatkosodan henkilöhistorialliset lähteet. Tässä suppeasti nostettakoon esille muutama poiminto hänen runsaasta luentoaineistostaan:

Ehkä tärkein henkilöhistoriallinen lähde sotimassa olleista on sotilaskantakortti. Se on jokaisesta puolustusvoimissa palvelusta suorittaneesta laadittu asiakirja, joka sisältää tiedot hänen palveluksestaan puolustusvoimissa, kutsuntoihin osallistumisesta joko kotiuttamiseen, kaatumiseen tai eläkkeelle jäämiseen saakka.

Vesalainen kertoi paneutuneensa myös mm. sotapäiväkirjoihin ja totesi niistä saamansa kuvan olevan masentava. Lähteenään Vesalainen kertoi käyttäneensä mm. **Pasi Tuunaisen** teosta Näkemyksiä sotapäiväkirjojen lähdearvosta, julk. Suomen Sotatieteellinen Seura. 2006. Vesalainen viittasi mm. kenraaliluutnantti **Harald Öhquistin** lausuntoon (1961): ”Olen tutkinut monta kymmentä sotapäiväkirjaa ja kaikissa esiintyy ammottavia aukkoja, jopa tärkeimpienkin virkatiedotusten ja tapahtumien suhteen. Useimmat

ovat niin puutteellisia, että niiden arvo tutkimukselle lienee mitätön.”

Vesalainen siteerasi niin ikään kenraaliluutnantti **Aksel Fredrik Airoa** (1978): ”Minä olen muistelmani kirjoittanut antaessani pirun tarkat ohjeet, miten sotapäiväkirjoja pidetään. Jos niitä on pikkuisenkin noudatettu, sieltä löytyy totuus.”

Luennossaan Kansalaisjärjestöt, nainen ja sota prof. FT **Aura Korppi-Tommila** kertoi pääasiassa Lotta-järjestön toiminnasta, mutta sivusi myös mm. Työläisnaisten Keskusliiton toimintamuotoja soti-

aikana. Tapahtuman viimeinen luento pidettiin aiheesta Itäsuomalaisten sukunimien pysyvyyden myytin murtaminen: DNA-testien ja perinteisen sukututkimuksen yhdistäminen. Juvalainen luennoitsija historian maisteri **Ari Kolehmainen** toimii ammatillisena sukututkijana. Hänen erityisalansa ja mielenkiinnon kohteensa kerrottiin olevan 1500-1600-lukujen tutkimus, asutushistoria, itäsuomalaisten sukujen nimenvaihdokset ja geneettisen sukututkimuksen hyödyntäminen perinteisen sukututkimuksen tukena. Kuulijana, omasta suppeasta näkökulmastani, odotin tietysti, että esityksessä vilahtelisi Suvannon alueelta tuttujen kannakselaisukujen nimiä. No, niin ei käynyt. Tai sitten opposin siihen runsauden suohon, mitä innostuneisuudessaan hurjaa vauhtia tietoja ladellut Kolehmainen rakensi, enkä vaan millään jaksanut enää skarparta tarkkaavaisuuttani.

Jos näytteilleasettajilta ja tapahtuman järjestäjiltä vaadittiin kovaa kuntoa, niin sitä kysyttiin myös niiltä kävijöiltä, joiden teki mieli ahmia tapahtuman annista niin paljon kuin suinkin! Mutta ensi vuonna taas!!! Vai onko niin, että edessä on ehkä yksi väli-vuosi – se jäi epäselväksi.

KUVAT KAARINA PÄRSSINEN

FT Kari-Matti Piilahti on Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen toiminnanjohtaja, joka vetänyt paljon sukututkimuksen ja vanhojen käsialojen kursseja.

Tapahtuman mukavaa antia on myös vanhojen hyvien tuttujen ja yhteistyökumppaneiden tapaaminen, kuvassa tämänjuttun kirjoittaja Kaarina Pärssinen ja pitkään myös Vpl. Pyhäjärvi-seuran hallituksessa aktiivisesti toiminut Vantaan kaupungin ex-kaupunginjohtaja Juhani Paajanen, jonka juuret ovat Yläjärvellä Vpl. Pyhäjärven pitäjässä.

Taubilan kartano

– lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan
Hanki lahjaksi sukulaisille ja ystäville! 176 sivua, n. 150 valokuvaa, koko B5, hinta vain 30 €.

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II, yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 €.

Suvannon seutu 1917–1921 elämää ja ihmis-kohtaloita, 335 sivua. Koko B5, hinta vain 40 €.

Hintoihin lisätään toimituskulut.

Lisätietoja ja tilaukset:

taubila@pp.inet.fi tai puh. 040 021 3369

seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820

Noudettavissa myös hallituksen

jäseniltä ilman lähetyskuluja.

Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

Vpl. Pyhäkylä-Seura

Mm. Jaakkiman Sanomat, Suvannon Seutu ja Vpl. Pyhäjärvi -lehtien päätoimittaja Tea Itkonen ja vuokselalaisjuurinen Jyrki Warvas Suvannon Seudun Sukututkimuspiiristä ehtivät hetkeksi kuulumisten vaihtoon.

Espoolainen sukututkija Ari Vesalainen on Vantaan seudun sukututkijat ry:n puheenjohtaja, joka myös luennoi tapahtumassa.

Paljasjuurisen männyn luona Vuohensalossa Laatokan rannalla poikettiin. Osa matkalaisista kävi kastautumassa Laatokassa, jonka vesi oli keskikesästä huolimatta melko viileää.

Vammalan Karjalaseura Karjalan kierroksella

Vammalan Karjalaseuran Karjalan matkalla 22.–26.7.2019 nähtiin Laatokan Karjalan ja Kannaksen maisemia ja matkailukohteita sekä loistokasta Pietaria. Lämmintä oli välillä +30 astettakin, mutta se ei haitannut ilmastoidussa bussissa. Taivas oli sininen, ainoa sade osui yöllä Käkisalmissa.

□ Maileena Hyyti

Lähdimme maanantai-aamuna kello 7 Vammalan linja-autoasemalta **Timo Tuomiston** bussilla, jota kuljetti monivuotinen tuttu mies **Matti Heikkilä**. Ensimmäiset matkalaiset olivat nousseet Häijästä ja Vammalan jälkeen kyytiin tuli vielä Nokialta ja Tampereelta väkeä. Koukaamalla Lahden rautatie-

asemalle saimme mukaan viimeisenkin matkalle lähtijän. Heinolan Tähti-hovissa poikettiin kahvilla ja kuljettajan lakimääräisellä tauolla, sitten olikin jo kohteena Mikkeli, Juva ja Savonlinna, jossa lounastettiin. Kiteen kautta matkasimme Niiralan raja-asemalle, jossa vietiin matkatavarat sisään, aikaa meni 1,5 tuntia. Rajan takana poikettiin putiikkiin, jossa sai vaihdettua valuutaa, jollei ollut sitä aiemmin hankkinut.

Laatokan Karjalan matkailukohteita

Rajalta lähdettiin kohti Pälkjärveä ja Ruskealaa, jossa kävimme katsomassa marmorikaivoksia, ennen nimeltään Otrakkalan marmorilouhos. Vuonna 1767 avatun kaivok-

sen marmoria on käytetty Pietarin Isakin kirkkoon, Talvipalatsiin ja Suomen puolella mm. Helsingin Yleisradion ja Säästöpankin rakennuksissa. Nyt marmorilouhos on jo lopetettu, mutta siitä on tehty tärkeä matkailunähtävyys, jossa voi mm. sukeltaa. Vanha kaivos on täytetty vedellä ja ympäristöä on kovasti muokattu kaikin puolin turisteille sopivaksi.

Matka jatkui Tohmajoen Ahinkoskelle ja Ryttyyn. Sortavalaan saavuttaessa saatiin Helylässä odotella puolisen tuntia; tietyt olivat meneillään ja siellä oli vähän erilainen systeemi kuin meillä. Odotuksen jälkeen jatkoimme kohti Sortavalan keskustaa ja hotelli Kaunista, jossa ma- joituimme ensimmäisen yön. Huoneet saatuaamme oli jo päivällisen vuoro, ja

illalla oli vielä aikaa tutustua kaupunkiin. Hotelli sijaitsee Läppäjärvien rannalla; varsinainen Laatokka avautuu vasta saarten takana. Maisemat olivat kauniit ja hotellin läheltä lähtivät myös katamariinit Valamoon. Aamulla kiertiin ympäri kaupunkia ja katseltiin paikkoja. Matkanjohtajamme **Pertti Hakkanen** samoin kuin kuljettajamme Heikkilä tunsivat paikkaa ja tiesivät esitellä eri kohteita siellä.

Tiistaina kaupunkikierroksen jälkeen matka jatkui kohti Lahdenpohjaa ja Jaakkiman suurta 3000 hengen kirkkoa, josta vain komeat tiiliseinät ovat jäljellä ①. Kirkko oli **Carl Ludvig Engelin** suunnittelema, valmistunut ja vihitty käyttöön 1850 ja sijaitsee Kirkkovaaran laella. Kirkonmäki ja kirkon sisäosa

on tänä kesänä raivattu esille kaiken vallannut pusikko kaatamalla ja maasto tasaamalla.

Matkan jatkuessa seuraavana oli Kurkijoki, näimme **Lauri Kristian Relanderin** lapsuudenkodin matkalla Kurkijoki-museoon, jossa oli runsas esineistö pitkältä aikajänteeltä. Siellä oli tutkimustoimintaa, jossa oli mukana suomalaisia tutkijoita. Kurkijoen Suomen aikaisella, Soskuanjoen mutkassa harjanteella sijaitsevalla, ns. keskimmaisella hautausmaalla ② on myös presidentti Relanderin vanhempien hauta. Hautakartta on säilynyt, siellä on joitain kurkijokelaisten viime vuosina pystyyn nostamia suomalaisten hautakiviä näkyvillä sekä iso hautausmaan porttikatos ③, entinen ”parahuone”.

Retkievät syötiin Kurkijoen kirkon raunioilla. Seuraava kohde oli Asila ja siellä Asilankoski Kokkolajoen suulla ennen Laatokkaa. Kävimme kävelen katsomassa kosken kuohuja. Paikalla olleesta myllystä oli jäljellä vain rauniot ja yksi myllynkivi. Hiitolan ohitimme vain lyhyellä pysähdyksellä, siitä Käkisalmeen. Kävimme uimassa Vuoksessa hiekkarannalla.

Käkisalmissa meitä odotti opastettu kaupunkikierros, jonka aikana käytiin mm. Vapaussodan muistomerkillä, jonka on suunnitellut Ilmari Virkkala, samoin käytiin sankarivainajien 1939-1945 muistomerkillä. Opas Natalia kertoi Vuoksesta ennen Kiviniemen koskea ja esitteli myös Käkisalmen linnaa. Majapaikassa Hotelli Korrelassa syötiin illallinen.

Jaakkiman kirkkorauniota kunnostetaan 70 miljoonalla ruplalla.

Kurkijoen keskimmaisella hautausmaalla heilimöi kesäheinä.

Käynti Kurkijoen hautausmaalle ”parahuoneen” kautta.

Pyhäjärvelle ja Sakkolaan

Keskiviikkoaamuna lähdettiin Vuohensalon paljasjalkamännyn paikalle ④, jossa käytiin myös uimassa Laatokassa ennen Riiskaa. Sortanlahdelle oli rakennettu uusi komea hotelli Komplex Vladimirovski ja hieno huoltoasema, jonka wc-kopissakin oli syvennys, jossa oli orkidea. Siellä oli myös helikopterikenttä, satamalaituri oli uusi, eikä siellä näkynyt enää laivanraatoja eikä armeijan aluksia.

Palasimme Riiskan kautta Pyhäjärvelle Salitsanrannan ja Lahnavalkaman kautta Pyhäkylään. Kirkkoaholla pysähdyimme juomaan retkikahvit ⑤ ja Andrei kävi siellä pitämässä meille puistomarkettia.

Kävimme tutustumassa lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkiin sekä kirkon ja hautausmaan muistomerkkeihin. Sankarihautausmaalla pidimme hartaustilaisuuden, jossa ensin laulettiin suvivirrestä kolme ensimmäistä säkeistöä **Juhani Orpanan** kitarasäestyksen tahdissa. Vpl. Pyhäjärvellä syntynyt **Eino Pusa** laski sankarihaudalle muistokukat, tämän jälkeen **Seija Hakanen** lauloi ja **Mirja Alarotu** piti puheen. Lopuksi laulettiin vielä Veteraanin iltahuuto.

Pyhäkylässä ajettiin kierros ja käytiin myös Taubilassa. Matkalla ajoimme Noitermaan kylän kautta Sakkolan asemalle. **Kirsti** ja **Edwin Naskali** kertoivat asemasta ja lentokentästä. Matka jatkui Kiviniemen sillan kautta Sakkolaan, jossa katsottiin tänä vuonna kunnostettua Kirkonmäen Muistopuistoa. Matkalla Sakkolasta takaisin Kiviniemeen ihailtiin Vuoksen tyrskyjä vain bussin ikkunasta, sillä matka jatkui kohti Pietaria.

Pietarin ja Pietarhovin loistoa

Pietarin kaupunki on todella suuri ja mahtava, siellä on hienot kanavat sekä vanhoja rakennuksia, palatseja ja kirkkoja. Välimatkat ovat pitkiä, mutta vihdoinkin päästiin majoittumaan Hotelli Moskovaan, jossa olivat matkan hienoisimmat huoneet meitä odottamassa.

Illallinen syötiin buffet-pöydästä toisen kerroksen ravintolassa, jossa oli myös ohjelmaa: kansantansseja ja -lauluja. Illallisen jälkeen jäi vielä aikaa pienelle katukävelyllä ja shoppailureissulle. Joskin on sanottava, että kyllä uni tuli melkein heti, kun päänsä tynnyyn kallisti.

Torstaina hyvän aamiaisen jälkeen lähdettiin Moskova-hotellista Nevan rannalta Nevski Prospektia pitkin kohti Pietarhovin puutarhojen suihkulähteitä. Opas **Tatjana Pavlova** esitteli meille suuria asuinalueita, muistomerkkejä, palatseja ja kirkkoja. Pietari Suuri perusti Pietarin vuonna 1703 rakentamalla Pietari-Paavalin linnoituksen, jota on pidetty myös vankilana ja nyt se on museo. Vuonna 1712 Pietarista tuli pääkaupunki.

Tsaari Pietari I:n kesäasunnon Pietarhovin eli Peterhofin rakentaminen alkoi vuonna 1709 ja 1700–1800-luvuilla siitä jo muodostui yksi Venäjän suurimmista palatsi- ja puistoalueista pinta-alaltaan noin tuhat hehtaaria. Pietarhovi oli yksi keisariperheen tärkeimmistä kesäasunnoista sekä palvelusväen, henkivartiokaartin upseerien ja sotilaiden asuttama pikkukaupunki. Suuri Palatsi on barokkityylinen. Vuonna 1918 palatsit ja puistot kansallistettiin ja museoitin.

Toisen maailmansodan saksalaismiehityksen aikana pahoin tuhoutunut palatsi- ja puistoalue on sodan jälkeen pääosin rakennettu ennalleen. Pietarhovin palatsi- ja puistokokonaisuus on säännöllinen ja symmetrinen. 1770-luvulta lähtien palatsialueen ympärille perustettiin maisemapuistoja klassistisine ja uusgoottilaisine rakennuksineen.

Pietarhovi oli virallinen residenssi, johon kutsuttiin vieraita ja järjestettiin juhlia. Pietari Suuri valitsi itse paikan meren rannalta ja valtasi sen inkerinsuomalaisilta, joilla oli täällä pieniä kyliä.

Pietarhovissa oli alun perin seitsemän puistoa, tällä alueella asui paljon aatelisia ja heillä oli siellä taloja ja palatseja. Tällä kierroksella tuli askelia kohtuullinen määrä, mutta oli siellä kyllä paljon katsottavaakin!

Kirkkokierroksella

Takaisin tullessa katseltiin Pyhän Kolminaisuuden aukiota, joka oli ennen kaupungin aukio. Siellä oli Pyhän Kolminaisuuden kirkko, joka paloi 1930-luvulla. Uusi Pyhän Kolminaisuuden kirkko on rakennettu vasta vuonna 2003. Neva jakautuu Vasilisaaren luona kahteen osaan, siellä sijaitsi ennen kaupungin kauppasatama.

Ylittäessämme Nevaa sillalla oli Merisotapäivän liputus, ja joella oli esillä myös tämän päivän sotailuvoja ja sukellusveneenkin näimme. Nevaa pitkin kulkee paljon laivoja ja siksi silat nostetaan ylös öisin klo 2–5. Pietari on rakennettu asemakaavan mukaan; pitkiä katuja ja kanavia halkomassa kaupunkikuvaa. Matkalla poikettiin matkamuistomyymälässä, jossa syötiin myös välipalaa.

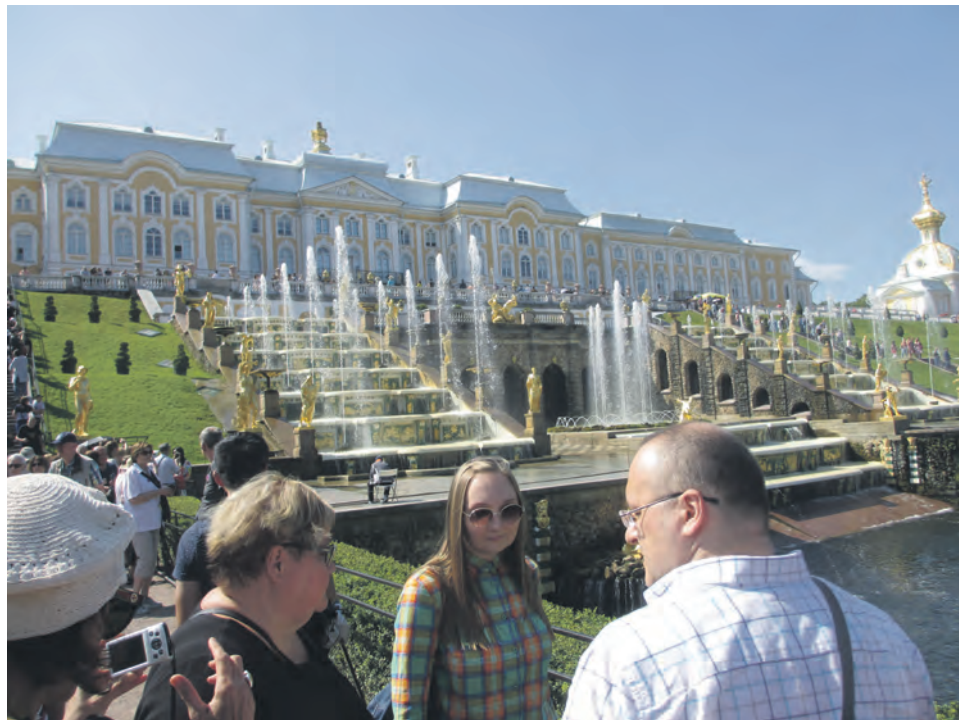
Katseltiin komeaa sini-valkoista Smolnan kirkkoa ja luostaria matkalla ortodoksiseen Iisakin kirkkoon. Kirkon rakentaminen kesti neljäkymmentä vuotta (1818–58). Kirkko on saanut nimensä bysanttilaisesta munkista, Pyhästä Iisak Dalmatialaisesta, jonka muistopäivänä (30.5.) Pietari I oli syntynyt. Iisak oli Romanovin suvun suojeluspyhimys.

Iisakinkirkko on maailman neljänneksi korkein kupolirakennus (101,5 m) ⑦ (korkeammat: Rooma, Lontoo ja Firenze.) Kirkon joka puolelta kaupunkia näkyvään kultakupoliin on käytetty sata kiloa kultaa. Ranskalainen arkkitehti **Auguste de Montferand** suunnitteli nykyisen, entisiä kolmea samannimistä kirkkoa suuremman ja komeamman kirkon, joka ei ehtinyt valmistua hänen elinaikanaan.

Kirkon 48 valtavaa malaresidenssiä on tuotu Virolahdelta, ne painavat 114 tonnia jokainen. Kirkko on rakennettu paljolti Ruskealan ja muualtakin Karjalasta tuodusta marmorista.

Suuri osa kirkon ulkosiivun pronssipatsaista on jaakkimalaisen, Pietariin asettuneen mestarin **Sebulon Julun** valamia.

Iisakin kirkko on nykyään museona, joskin siellä pidetään messuja säännöllisesti, kirkon pääalttarilla vain suurina juhlapyhinä.

Pietarhovin keskipiste on 1714–21 rakennettu Suuri suihkulähdekaskadi, jota koristavat kullatut pronssipatsaat. Suihkulähteiden yläpuolella kohoaa 1714–25 rakennettu ja arkkitehti Bartolomeo Rastrellin vuosina 1747–1752 uudistama barokkityylinen Suuri palatsi.

Suuren palatsin ja Suomenlahden välissä on Alapuisto, jonka säännöllinen pohjakaava perustuu Pietari I:n Mon plaisir -palatsista ja Marly-palatsista haarautuviin puistokäytäviin. Alapuistossa on myös useita suihkulähteitä mm. Sakkimäki, Tammi ja Sateenvarjo sekä paviljonkeja mm. Eremitaasi.

Viipurin viisii

Kirkosta lähdimme kohti Viipuria komeaa moottoritietä pitkin. Matkalla poikettiin Terijoella katso-massa sen hiekkarantoja, komeita huviloita ja hotelleja. Matkaa tehtiin vanhaa rantatietä, katseltiin Raitvolassa Lintulan lehtikuusimetsää, alun perin Siperian lehtikuusta, jota sinne oli istutettu Pietari Suuren toimesta. Lehtikuusista pisimmät ovat nyt yli 50 metrisiä. Vihdoin lähes kello 21 päästiin perille Viipuriin ja Viipuri-hotelliin ja illalliselle. Uni maistui taas.

Perjantaina ensin tehtiin kiertoajelua Viipurissa, käytiin shoppailemassa

kauppahallissa ja lähiympäristössä ja menttiin pel-lavakauppaan tekemään löytöjä. Vielä kiertelimme ja katselimme mm. viime sotien paikkoja Matti Heikkilän kertoessa Viipurin historiasta ja nykypäivästä. Viipurissa käytiin siinä paikassa, missä jääkärit ampuivat säveltäjä Toivo Kuulan. Viipurissa on paljon patsaita jäljellä, koska venäläiset arvostavat niitä. Aurora Karamzin vaikutti myös täällä, hänellä oli poika Paul Karamzin. Aurora perusti Diakonia-laitoksen, jollainen on myös Viipurissa, siellä autetaan lapsia ja orpoja. Käytiin vielä hiljentymässä Ihantalan muistomerkillä, jonne oli uusittu

tietä ja tietyöt olivat vielä käynnissä.

Puolilta päivin oli lämpötila jo + 28 °C. Säkki-järvellä vielä poikettiin jätskillä ja tankkaamassa bussia. Venäjän rajalta TaxFreen kautta Suomen tulliin, lämpötila olikin kolme tuntia myöhemmin jo + 31 °C. Rajahovissa nautitun lounaan jälkeen nokka kohti kotia. Kello oli noin 21, kun oltiin perillä Vammalassa. Matkalla tuli nähtyä paljon kiinnostavaa ja matkaseura oli tosi mukavaa. Oikein paljon kiitoksia vielä matkanjohtajalle ja kuljettajalle asiantuntevasta opastuksesta matkalla! Kiitoksia myös jokaiselle matkalla olijalle!

Kahvitauko Pyhäjärven kirkkoaholla.

Keskellä Pyhäkylästä kotoisin oleva Eino Pusa ja Mirja Alarotu.

Iisakin kirkon kupoli alhaalta päin.

Ylimääräiset harjoitukset petasivat puolustusvalmiutta lokakuussa 1939

□ Tea Itkonen

Lokakuussa 1939 oli Pyhäjärvellä liikennettä. Linnoitustyömiehiä oli saapunut ja lähtenyt junissa, osa pyhäjärveläisiä oli evakuoitu alkukuusta ja osa palasi takaisin koteihinsa. Alkoi YH.

Vaikka neuvottelut Neuvostoliiton kanssa olivat käynnissä, eikä Suomessa uskottu naapurin hyökkäykseen, toteutettiin maassa lokakuussa 1939 ylimääräiset harjoitukset eli YH. Ne mahdollistivat joukkojen muodostamisen.

Huoli tilanteesta oli syvä, sillä vaaran merkit olivat näkyvissä. Viro, Latvia ja Liettua olivat taipuneet ja Neuvostoliitto esitti aluevaatimuksia myös Suomelle Leningradin turvallisuuteen vedoten.

Kutsut ylimääräisiin harjoituksiin toimitettiin reserviläisille 6.10.1939 alkaen. Varsinainen YH toteutettiin kahdessa vaiheessa siten, että ensin perustettiin suojajoukot. Tämän jälkeen mobilisaatiota jatkettiin.

Puolustusministeriö kutsui ylimääräisiin harjoituksiin noin 300 000 reserviläistä, lähes kaikki alle 60-vuotiaat upseerit ja alle 40-vuotiaat miehet ja aliupseerit. Joukkojen pääosa oli valmiina Neuvostoliiton vastaisella rajalla 20.10.

Koska neuvottelut naapurin kanssa vielä jatkuivat, ei tilannetta haluttu kärjistää, vaan liikekannallepano naamioitiin ”harjoitukseksi”. Käytännössä oli kysymyksessä Suomen armeijan liikekannallepano.

Naiset tuki huollossa

Lotta **Ester Jokinen** Oulujoelta on muistellut, kuinka hän ollessaan Pyhäjärven Miissuan kylässä muonittamassa linnoitusmiehiä ja saatuaan paikat siivotuksi ja järjestetyksi seuraavaa lottaryhmää varten, oli saanut ilmoituksen, että linnoitustyö keskeytetään ja YH alkaa.

Miehet kutsuttiin saapumaan 10.10. harjoituksiin. Koulutyö keskeytyi ja mm. opettaja **Anni Jormakka** oli joutunut vaihtamaan kansansivistystyön isänmaan puolustajan huoltotyöksi. Pyhäkylän koululla oli 150 miestä majoituksessa, pyykkitupaa ja saunan etuhuonetta myöten. ”Pesemme ja kunnostamme reserviläisten vaatteet”, kirjoitti Jormakka kansakouluntarkastaja **August Kärävälle** 24.11.1939.

Pitäjän talot oli tarkastettu reserviläisten sijoittamista varten ja arvioitu,

kuinka monta miestä ja hevosta kuhunkin taloon voidaan sijoittaa. Miehet olivat pääosin Keski-Suomesta. **Hilja Hinkkanen** Lahnavalkamasta muistelee kyläkirjassa näin:

”Hinkkaselle majoitettiin 20 miestä ja 15 hevosta. Paja tyhjennettiin tavaroista ja navettaan raivattiin kaikki vapautettavissa oleva tila, jotta hevoset voitiin sijoittaa katon alle.

Veden kulutus oli valtava oman karjan ja vierashevosten määrästä johtuen. Vesi loppui kaivosta. Karja oli ajettava Pyhäjärven rantaan juomaan.

Kyllä tupa oli täynnä nukkujia sopu sijaa antoi.”

Lapsetkin huomaavat

Salitsanrannallakin koulutyö oli katkennut ja koulurakennus tarvittiin muuhun käyttöön. **Aarne Partanen** on muistellut kyläkirjassa näin:

”Koulukirjat ja muut koulun antamat tarvikkeet jokainen oppilas laittoi itse ruskeasta käärepaperista tehtyyn pakettiin. Paketin päälle tuli oppilaan nimi ja paketit vietiin luokkahuoneen komeroon, odottamaan käyttöönottoa.”

Partanen myös muistaa, kuinka sodan uhka tuli esiin vanhempien ihmisten puheissa, joissa ihmeteltiin aluevaatimusta ”kaksi tusinaa kilometriä” ja että Suomi olisi kuin ”pitska Itämeressä” sodassa Neuvostoliittoa vastaan.

”Isää ei sydänsairauden vuoksi kutsuttu kertausharjoituksiin, mutta kylläkin väestönsuojelukoulutukseen. Mieleen on jäänyt, kun isä kertoi kavereilleen, miten tunnistaa taistelukaasu ja kuinka sitä vastaan tulee suojautua.

Hevosmiehiä yöpyi meidänkin talon keittiön lattialla ja mieleeni on jäänyt heidän erilainen puheensa kuten: Saisiko talosta kysyä ruokaa aamulla?

Tätini Rauhan kanssa avasimme uteliaina salaa yhden hevosmiesten kärjyssä olleen puulaatikon miesten ollessa aamupalalla. Laatikossa oli suuria tykin ammuksia, rinnakkain puisille kannattimille pakattuna.”

Sotilaskodissa

Eevi Lappalainen oli liittynyt Sortanlahden kyläosaston lottiin itsenäisyyspäivänä 1935. Hän muisteli Wernitsan ja Sortanlahden kyläkirjassa syksyä 1939 näin:

”Syksyllä 1939 olin kotonani ja muonitustöissä. Reserviä kutsuttiin aseisiin 9.10. Huolehdiin sairaan

sisareni lapsen mummin kanssa lähtemään evakoon sukulaisiin Ouluun. Seuraavana aamuna olin klo 5 Käkisalmissa ja sieltä ajoin pyörällä kotiin Sortanlahteen. Minua tultiin hakemaan Järisevän patterille hoitamaan sotilaskotia. Olin siellä pari päivää ja toverinani oli **Sirkka Jermalajeff** Sortanlahdesta. Parin päivän kuluttua meitä tultiin hakemaan Sakkolan patterille, jonka päällikkönä oli lankoni. Olimme siellä jännittäviä päiviä YH:n aikana. Kovalla pakkasella pidimme siellä kanttiinia 8 tuntia päivässä avonaissessa vassassa. Tulisija veti huonosti ja savutti ja meillä turposivat jalat vedossa ja pakkasessa.”

Toimeenpanossa

Heikki Karttunen Noitermaasta on kyläkirjassa kertonut YH-ajasta. Hän sai Suojeluskunnan esikunnasta 4.10. sinetöidyn kirjeen, joka käskyn mukaan piti avata seuraavana aamuna kello 6. Karttunen kutsui poikaosaston lähetit tuolle kellonlyömälle luokseen, eikä saanut unta koko yönä.

”Kirjeessä ilmoitettiin, että olin henkilökohtaisesti vastuussa määräyksen toimeenpanosta ja siinä määrättiin Noitermaan alueen reserviläiset kutsuttavaksi ylimääräisiin kertausharjoituksiin.

Suojeluskunnan poikaosaston lähetit Eino ja Heikki Matikainen sekä Vilho ja Matti Karttunen olivat valmiit suorittamaan tärkeää tehtäväänsä.

Kannaksen vapaaehtoiset linnoitustyöt

□ Reino Äikiä

Täydennän viime numeron tietoja linnoitustöistä Kannaksella ja Pyhäjärvellä.

Akateemisen Karjala-seuran jo vuoden 1938 puolella tekemän aloitteen pohjalta käynnistettiin linnoitustyöt huhtikuussa 1939. Puolustusministeri **Juho Niukkanen** asettaman toimikunnan esityksen pohjalta annettiin kesäkuun 1939 alussa linnoitustöiden toteutus tehtäväksi Suojeluskunnalle, jolla oli valmis organisaatio tehtävän toteuttamiseen.

Toteuttamisajaksi päätettiin 4.6.–16.12.1939 välinen aika, ja tavoitteeksi asetettiin 70 000 miestyöviikon työsuoritus. Muonitukseen ym. huoltoon tarvittiin lisäksi 2 000 lottatyöviikkoa. Työhön suunniteltiin 3 300 miestä viikoittain.

SA-kuvat kertovat ylimääräisistä kertausharjoituksista Kannaksella.

Ensimmäisen sai lähteä viemään pyörällään viestä Miissualle ja Porsaamäelle, toinen Savimäelle ja Noitermaahan, kolmas Paarinaan ja Kiimajärvelle ja neljäs Jaaman ja Tolsterinien kyliin.”

Kunkin reserviläisen tuli käskyn saatuaan heti tai viimeistään kahden tunnin kuluessa lähteä määrättyyn paikkaan varustuksenaan kentäelämäänsä sopiva vaatetus ja jalkineet, henkilökohtainen aseistus

ja ruokailuvälineet. Miehistä yli puolet oli suojeluskuntalaisia, joten heillä oli järjestön puolesta puku ja muukin varustus.

Kuorma-autojen lavoilla Noitermaan seudun miehet siirrettiin Sortanlahteen ja Konevitsan kautta Järisevän ja Polvanan niemeen, Sakkolan pattereille, Taipaleenjoen suuhun, Linnakankaalle ja Saunaniemeen.

”Kuuluimme Rannikotykistö kolmeen ja tehtä-

vämme oli Laatokan rannikkopuolustus Kannaksen kohdalla”.

Karttunen kertoo, että sodan mahdollisuutta ei pelätty, vaan uskottiin kyseessä olevan vain tavallista suuremman harjoituksen. Kuukaan ei ollut hermostunut.

Lähteitä: yle.fi/aihe/artikkeli/2008/08/12/armeija-mobilisoitiin-sotaan-harjoituksilla; Kaunisti Vpl. Pyhäjärveä, osa I, 2007; Lahnavalkaman lapset, 2010; Salitsanrannan koulupiiri 1903–2003, 2003; Wernitsan viljelyksiltä Sortanlahden kauppapaikan, 2016; Noitermaan seudun historiikki, 1984

Kuolemanjärvi–Perkjärvi–Muolaa–Pasuri–Kiviniemi–Pyhäjärvi–Laatokka. Tarvitava maa-alue suunniteltiin vuokratavaksi 10 vuodeksi. Linnoitettava alue jaettiin

kolmeen työvoimapiiriin ja työvoima-alue oli jaettu 14 työmaa-alueeksi, joiden johtajina toimivat 3-5 viikon jaksoissa suojeluskuntien aluepäälliköt.

Linnoitettavan alueen työvoimapiirit:

I	Kuolemanjärvi	majuri P. Kontio	työvoimasta n. 28 %.
II	Muolaa	kapteeni I. Mannismäki	työvoimasta n. 21 %.
III	Pyhäjärvi	majuri U. Tiirikkala	työvoimasta n. 21 %.

Pyhäjärven alueen työmaa-alueet:

XI	Sakkola ja Miisua	2150 ja 800 miestä + lotat
XII	Noitermaa	3900 miestä + lotat
XIII	Sortanlahti	400 miestä + lotat
XVI	Enkkua, Yläjärvi ja Myllykylä	1400, 400 ja 1650 miestä +lotat

Karjalaisella sunnuntailounaalla Ikaalisissa

KUVAT:TOMI RANTANEN

Kuvassa emännät: Marita Frigård, Marja-Terttu Hämäläinen, Kirsi-Marja Humala, Sirpa Kuivalainen, Heljä Tuokko ja Lea Jokinen.

□ **Riitta Hirvonen**
kesäkyröläis-ikaalilainen

”Mistä lapset lauantain tietäis, jos ei piiraita paistettais”

Kyllä oli Ikaalisten Karjalaisten naisjoukkue loih-
tinut todella maittavan
Karjalaisen sunnuntailounaan
Omalle Tuvalle sunnuntaina
13.10. Kiitos teille kaikille
juhlan järjestäjille! Sadan
hengen sali oli tupaten täynnä
ja tunnelma korkealla. Oli
karjalaisia ja paikkakuntalaisia.
Karjalaiset toivat mukanaan
Ikaalisiin oman tietotai-

tonsa, ruokakulttuurinsa ja
reippaan yhteishengen. Se
näkyi vieläkin kaupungin
elämässä.

”Pironas pittää olla yheksää sorttii aineksii”

Ruokailu aloitettiin pironalla,
jota sai kasvis- tai sienikeittona.
Pääruokana tarjottiin uunipaistia
ja räpyspaistia eli ruisjauhoilla
leivitettyjä muikkuja. Monenlaisten
salaattien joukossa oli tietysti myös
hapankaalia. Puolpielavaleipää
ja piiraita oli leivottu talkoilla.
Metsän antimista saatiin nauttia
jälkiruoa-

sa: puolukka - karpalokiiseliä.
Päätoskahveilla oli vielä omenapiirakka.

”Ko syöp nii raukasee, ko nousee nii hiukasee”

Kolmetuntisen yhdessäolon aluksi **Anssi** ja **Riitta Hirvonen**
esittivät kolme karjalaista laulua:
Vallinkorvan laulun, Karjalan
kunnalla sekä Reppurin laulun.
Ikaalislainen opettaja **Helena Pesonen**
esitteli vielä tuunausvaiheessa
olevaa Ikaalisten kansallispukua
sekä kertoi suomalaisen kansan-
ja kansallispuvun vaiheista.
Yhteislaulun lomassa myytiin
arpoja. Tilaisuuden juonsi
Marja-Terttu Hämäläinen.

Muutama tarina esitetyistä lauluista

Laulu on runon ja sävelmän yhdistelmä.
Sävelmä tuo runoon uuden ulottuvuuden
ja tunnelman. Sävelmän avulla runokin
soi mielessä. Ennen sotia Karjalassa
laulettiin laulut olivat varsin mollivoittoisia.
Sama sävy kuuluu sotien jälkeen
syntyneissä lauluissa, jotka kertovat
muistoista ja kaipuusta entisille
kotiseuduille.

Jokaiseen lauluun liittyy oma tarinansa.
A. B. Mäkelän näytelmä ”Ruukin ja loissa”
kertoo tapahtumista Vallinkosken
tehtaalla Ensossa 1800-luvun lopulla.
Oskar Merikanto sävelsi näytelmän,
josta tunnetuin laulu on karjalankielinen,
talollisen Jaakko Vallinkorvan laulu.
Näytelmän kantaesitys oli Suomessa
Helsingissä vuonna 1896.

Reppurin laulu on jäänyt

elämään Oskar Merikanton säveltämästä
ja Larin Kyöstin karjalankielellä
kirjoittamasta näytelmästä ”Juhannustulilla”.
Tekstiä on muokannut opettaja ja
kansanrunouden kerääjä **Iivo Härkönen**.
Näytelmässä laulun esittää rep-
puri eli kiertävä kaupustelija Miihala.

Laulun Karjalan kunnalla ovat Karjalasta
lähenevät eväät sisäistäneet omaksi
laulukseen, huokuvaan se kaihoisaa
tunnelmaa ja koti-ikävää. Tosin Karjalan
kannaksella ei suurempia vaaroja ollut,
joten teksti viittaa enemmänkin
Pohjois-Karjalan vaaramaisemiin.

*Jo Karjalan kunnalla lehtii puu,
Jo Karjalan koivikot tuuhettuu,
Käki kukkuu siellä ja kevät on –
Vie sinne mun kaiho ponneton.*

*Ma tunnen vaaras ja vuoristovyös
Ja kaskies sauhut ja uimuvat yös
Ja synkkäin metsies aarniopout,
Ja siintävät salmes ja vuonojes suut.*

*Siell’ usein matkani määrätöin
Läpi metsäin kulki ja jylhäköin,
Ja vuorilla seisoin paljain päin,
Miss’ uljaan Karjalan eessäni näin.*

Valter Juva (ent. Juvelius) syntyi vuonna 1865 Pyhäjoella.
Hänen maanmittarisänsä joutui vaihtamaan
työpaikkakuntia. Valter Juva kävi koulua
Oulussa ja Hämeenlinnassa. Hän suoritti
itsekin maanmit-

taritutkinnon ja toimi Vaasan läänissä vuoteen 1890 asti.
Hän jatkoi opiskelua työn ohessa
ja valmistui filosofian kandidaatiksi
1888 ja maisteriksi kaksi vuotta
myöhemmin. Jo kouluaikoina
Valter Juva oli kiinnostunut kirjallisuudesta
ja kirjoitti itsekin runoja. Myöhemmin
hän ansioitui Suomen ruotsinkielisen
sekä maailmankirjallisuuden suomentajana.
Hän julkaisi myös useita omia
runokokoelmia ja romaaneja.

Valter Juva matkusteli Euroopassa
1900-luvun alussa. Yllättävää oli löytää
tieto, että hän 1902 Italian matkallaan,
kotikäviessään kirjoitti tämän uusromanttisen,
Karjalaa ihannoivan runonsa Karjalan
kunnalla. Yllättävää myös siksi, että
Valter Juva oli asunut tasaisella Pohjanmaalla
ja Hämeessä, joten varsinaisesta oman
kotiseudun kaipuusta ei ole kyse. Vasta
1908 Valter Juvan kotipaikaksi tuli Karjala,
kun hän perheineen muutti Viipuriin
ensin Työväenopiston johtajaksi ja toimi
sitten vuodesta 1918 Viipurin kaupungin-
kirjaston hoitajana kuolemaansa asti 1922.

Joka tapauksessa Valter Juva on runossaan
saanut hienosti maalattua kaihuun maiseman
Karjalaan. Kaiho sinne on kuitenkin ollut
”ponneton” – mitä hän sillä tarkoittaneekin?
Ajan saatossa on sanaksi vaihtunut
”pohjaton”, jonka merkitys on aika erilainen
kuin alkuperäisesti kirjoitetun.

*Tai läksin kyliin urhojen luo,
Miss’ ylhällä vaaroilla asui nuo;
Näin miehet kunnon ja hilpeän työn
Ja näin, miss’ sykkii Karjalan syän.*

*Jo Karjalan kunnalla lehtii puu,
Jo Karjalan koivikot tuuhettuu,
Käki kukkuu siellä ja kevät on –
Vie sinne mun kaiho ponneton!*

Laulun sävelmäksi on merkitetty kansansävelmä,
mahdollisesti Terijoelta. Alkuperästä on
erilaista tietoa. Laulu ilmestyi ensimmäisen
kerran **Aksel Törnuddin** Koulun
laulukirjassa 1913. Siitä lähtien se on ollut
yksi lauletuimmista suomalaisista lauluista.

Sävelmä soi myös kesäisin eteläkarjalaisen
Lappeenrannan kaupungin iltasoittona.
Vuosina 2007–17 iltasoitto toistettiin
linnoituksen ortodoksikirkon kello-
tapoluista, mutta vuodesta 2018 alkaen
paikkana on ollut vesitorni.

Me täällä Suomessa laulamme paljon
venäläisiä kansansävelmiä. On mielenkiintoista
tietää, että ainakin yksi sävelmä on siirtynyt
rajan yli Neuvostoliittoon. **Aleksandr Beloborodovin**
säveltämä Karjalan tasavallan hymni
otettiin virallisesti käyttöön 1933.
Sen kertosäe niin karjalankielisillä sanoillaan
kuin sävelmällään noudattaa suurilta osin
Karjalan kunnalla -sanotusta ja melodiaa.

Räpyspaistia ja uunipaistia tarjoilee Marja-Terttu Hämäläinen.

Helena Pesonen esittelee vielä tuunausvaiheessa olevaa Ikaalisten kansallispukua.

Pyhäkylän marttayhdistys jatkoi Tyrvällä

Marttojen korityökurssi Pyhäkylässä 1930-luvulla. Henkilöt takana vasemmalta: Bertta Pusa, Impi Damskägg (o.s. Savolainen), Martta Ukkonen, Irja Lindroos (o.s. Pitkänen), Lilja Kaasalainen, Liisa Äijö, Anni Hämäläinen (o.s. Karilainen), Selma Pusa, Elsa Wahl, Ester Pusa ja Hanna Pusa. Edessä vasemmalta: Martta Karvonen, Iida Mikkola, Jenny Relander, Maiju Appelberg, , kurssin opettaja ja Taubilan puutarhurin puoliso Hilma Lindfors, Hanna Haikonen ja Eeva Kuuva.

Kirsti Naskali

Lehtemme syyskuun numerossa kerrottiin tänä vuonna 120-vuotisjuhliin viettävän Marttajärjestön toiminnan käynnistymisestä Pyhäjärvellä. Nyt kerrotaan Pyhäkylän marttojen toiminnasta.

Pyhäkylän marttayhdistys muodostui Isäntä- ja emäntäyhdistyksen pohjalta syntyneestä Pyhäjärven marttayhdistyksestä, joka vuonna 1928 muutti nimensä Pyhäkylän marttayhdistykseksi. Yhdistyksen ensimmäisen puheen-

johtajan **Karin Francken** muutettua pois Pyhäjärveltä yhdistyksen puheenjohtajaksi tuli vuonna 1919 Pyhäjärvelle kappalaiseksi valitun **Karl Wikmanin** (myöh. Wiika) puoliso **Impi Wikman**.

Hän toimi Pyhäkylän marttayhdistykseksi nimensä muuttaneen yhdistyksen puheenjohtajana siitä lähtien aina sotien jälkeiseen aikaan asti, lukuun ottamatta kolmen vuoden jaksoa 1920-luvulla, jolloin Wiikan perhe asui Joensuussa.

Muita pitkäaikaisia toimihenkilöitä olivat mm. **Selma Pusa**, joka hoiti

vuosikymmeniä sihteerin tehtäviä ja samoin vuosikymmeniä rahastonhoitajana ollut **Hanna Immonen**, joka hoiti tehtävää jo Isäntä- ja emäntäyhdistyksen aikana, 40 vuotta jäsenkerääjänä toiminut **Liisa Äijö** sekä **Maria Hämäläinen**, **Helena Pusa** ja **Vali Francke**.

Impi Wiika kertoi Vpl. Pyhäjärvillehdeessä vuonna 1958, kun yhdistys juhli 40-vuotista taivaltaan, että hänen muutettuaan keväällä 1919 Pyhäjärvelle: ”Ei kulunut kauan, kun sain kutsun saapua Pyhäkylän kansakoululle marttojen kokoukseen.

Ruustinna Lindgren oli tätä kutsua välittämässä ja mieleeni on jäänyt, että opettaja **Edla Toivainen** minua kuljetteli ja hoivasi. Siinä kokouksessa minut – nuori ja kokematon – pantiin, suoraan sanoen pantiin, pitäjän marttatyön johtoon ja siitä asti olemme sitten yhdessä kulkeet, vaikkakin yhteys ei viime aikoina ole varsinkin Pyhäkylän väestöön voinut olla yhtä kiinteä pitkien välimatkojen vuoksi.”

Impi Wiikan Vpl. Pyhäjärven historiassa kerrotaan, että yhdistyksestä muodostui koko kyläkunnan kaikkia piirejä kokoava yhtymä, jossa niin vanhat kuin nuoretkin työskentelivät kotien hyväksi. Marttilloissa oli runsaasti ohjelmaa, yhdistyksellä oli paitsi oma laulukkuoro, myös lausuntakuoro ja pikkumarttoilla oli omaa toimintaa.

Martat mukana maanpuolustustyössä

Syksyllä 1939 Pyhäkylän martat hoitivat pitäjään maajoittuneiden reserviläisten

huoltoa. Rovastinpappilan saunassa pestiin joka päivä marttojen toimesta noin sadan miehen pyykki. Vaatteet kuivattiin viidellä kylän suurimmista ullakoista sekä silitettiin ja paikattiin kunnanlääkärin asunnossa. Tämän lisäksi leivottiin kahdessa talossa joka päivä aamusta iltaan ruokaleipää puolustuslaitokselle. Kukin martta vuorollaan sai yhdistykseltään ”komennuksen” johonkin edellä mainituista työpaikoista.

Kaunista Pyhäjärveä, osa I -kirjassa pyhäjärveläinen martta muistelee tätä aikaa seuraavasti: ”Muistan kuinka kerran ryhmillämme oli monta pyykkisaavilista jalkarättejä pestävänä. Vesi oli haettava avannosta, mistä lumipukuun verhoutuneina noudettiin vesi rantasaunaan. Pestiin ja keitettiin tuhkalipeässä. Huuhtelu tapahtui yön hämärässä avannolla, mukana kuumavesiämpäri. Vielä pyykki käsimankelilla mankeloitiin.”

Toiminta jatkui uusilla asuinsijoilla

Sodan jälkeen iso osa Pyhäkylän maata viljelevästä väestöstä sai sijoituspaikan Tyrvältä. Alue kuuluu nykyisin Sastamalaan. Pyhäkylän marttayhdistys jatkoi Tyrvällä aktiivisesti toimintaansa heti sodan jälkeen.

Ensimmäiseen johtokuntaan Tyrvällä kuului puheenjohtajana Impi Wiika, varapuheenjohtajana **Hanna Pusa**, sihteerinä **Helmi Sirkkiä**, rahastonhoitajana **Elvi Kaasalainen**, muina jäseninä **Helvi Hinkkanen**, **Helvi Kurikka**, Liisa Äijö ja **Kaisa Pusa** sekä varajäseninä **Impi Damskägg** ja **Hilma Inkinen**. Jäseniä oli tuolloin 100.

Jäsenmäärä asutuspaikkakunnalla jopa lisääntyi: kun Pyhäkylässä vuonna 1942 marttayhdistyksen jäsenmäärä oli 118, joista pikkumarttoja oli 14, vuoden 1948 lopussa Tyrvällä jäseniä oli 131, joista pikkumarttoja 19.

Martat järjestivät edelleen monipuolista toimintaa: martta-iltoja, kursseja ja koulutustilaisuuksia, retkiä, vierailuja ja kilpailuja. Kaunista Vpl. Pyhäjärveä -kirjassa kerrotaan mm., että vuonna 1951 pidettiin ”sukan neulonta kävellessä” -kilpailu. Sen voitti **Eeva Pusa**. (Tässäpä hauska ohjelmanumerovinkki pikkujouluihin tai perhejuhliin!)

Vuonna 1949 yhdistys sai ensimmäisen palokunnan marttapiiriliiton vuoden kestäneessä yhdistystoimintakilpailussa keskikokoisten yhdistysten sarjassa.

Impi Wiika jatkoi puheenjohtajana vuoden 1950 loppuun asti.

Impi Wiikan jälkeen puheenjohtajina toimivat **Helia Teperi**, **Hanna Pusa**, **Lempi Pitkänen**, **Aili Tihveräinen**, **Raija Kukko** ja **Elsi Kotilahti**. Vuonna 1950 yhdistyksen kunniajäseniksi kutsuttiin Maria Hämäläinen ja **Hanna Immonen**.

Tammikuussa 1973 yhdistyksen nimi muutettiin Vammalan Martat ry:ksi. Kun yhteiskunta vuosien kuluessa muuttui, yhdistyksen uskolliset jäsenet ikääntyivät eikä nuoria saatu tarpeeksi mukaan, Vammalan Martat ry:n toiminta päätettiin lopettaa vuonna 1997.

Tuntui varmasti haikealta, kun lähes sata vuotta toiminut, Pyhäjärveltä siirtynyt yhdistys tuli olosuhteiden muuttuessa tiensä päähän. Nykyisin Sastamalassa on kuitenkin elvytetty marttatoimintaa, ja siellä toimii Sastamalan Martat ry., jonka puheenjohtaja toimii **Merja Lehtimäki**. Jälleen pidetään kuukausittain martta-iltoja, joissa kokoontumispaikkana on tavallisesti Vammalan Kauppatalo.

Lähteet:

Wiika Impi, VPL PYHÄJÄRVI. Turku 1950.
Kaunista Vpl Pyhäjärveä, osa I ja osa II
Pyhäkylän koulutie 1877 – 2007,
Vammala 2007.
www.martat.fi

KUVA: KAUNISTA VPL. PYHÄJÄRVEÄ, OSA I

Pyhäjärven päämartta Impi Wiika

Pyhäkylän marttayhdistyksen puheenjohtajana lähes 30 vuotta toiminut **Impi Wiika** (o.s. Hukkanen) syntyi vuonna 1890 Uukuniemellä papin tyttärenä. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Viipurissa ja valmistui filosofian maisteriksi Helsingin yliopistosta pääaineena pohjoismaiden historia.

Puolisoonsa hän tutustui Kuolemanjärvellä, jonne hänen isänsä oli siirtynyt kirkkoherraksi ja jossa kirkkoherran apulaisena toimi nuori pappismies **Karl Wikman** (myöh. Wiika). Impi ja Karl Wiikan perheeseen syntyi neljä lasta, joista yksi kuoli alle vuoden ikäisenä.

Wiikat muuttivat Pyhäjärvelle vuonna 1919 ja asuivat siellä vuoteen 1944 asti lukuun ottamatta kolmea vuotta 1920-luvulla. Impi Wiika oli toimelias emäntä, ensin Pyhäjärven Ylä-Pappilassa (kappalaisen pappila) ja sitten Ala-Pappilassa

(kirkkoherran pappila), kun Karl Wiika vuonna 1926 valittiin pitäjän kirkkoherraksi. Pappilan emäntä oli tärkeässä asemassa pitäjässä, ja pappilan emännyyden lisäksi häneltä odotettiin osallistumista yhteisiin asioihin.

Impi Wiika oli mukana monissa seurakuntaa lähellä olevissa hankkeissa ja marttatyön lisäksi myös muissa yhdistyksissä. Hän oli myös Pyhäjärven kunnanvaltuuston jäsen vuodesta 1934 ja varapuheenjohtaja vuodesta 1936 lähtien kunnan lopettamiseen asti. Sekä Impi että Karl Wiika olivat syvästi kiintyneitä Pyhäjärveen ja sen asukkaisiin.

Kun Karl Wiika Pyhäjärven seurakunnan lakkauttamisen jälkeen valittiin vuonna 1950 Mouhijärven kirkkoherraksi, muuttivat Wiikat Mouhijärvelle. Siellä Impi Wiika osallistui

yhteiskoulun perustamiseen ja toimi sen rehtorina vuoteen 1960 asti, jolloin jäi eläkkeelle.

Suuren ja arvokkaan työn Impi Wiika teki kirjoittaessaan Pyhäjärven pitäjän historian. Lähes 500-sivuisen, monipuolisesti pitäjää ja sen vaiheista kertova ”Vpl Pyhäjärvi – kappale kannakselaisvaiheita” teos ilmestyi vuonna 1950. Rovasti Wiikan kuoltua ja eläkkeelle jäätyään Impi Wiika muutti Riihimäelle lähelle Eeva-tytärtään. Hän kuoli Riihimäellä 25.3.1968.

Vammalan Martat laittamassa isänpäiväjuhlia, vasemmalta: Aili Tihveräinen, Irma Pusa, Kerttu Pusa, tunnistamaton, Raija Kukko, Hanna Porali, Kerttu Pakarinen, Tyyne Halonen ja Elvi Kotilahti.

Marttatoimintaa Pyhäjärvellä – tarkennus lehden numeroon 9/2019

Viime numeroon antoi marttoja käsittelevään artikkeliin kuvatietojen osalta täydennystä **Antero Pärssinen**, joka kertoi valokuvan löytyvän myös Salitsanrannan kyläkirjasta. Martat ja tilaisuuden päivämäärä on tarkoin dokumentoitu.

Kuvassa Salitsanrannan Martat ovat kunnostamassa sankarihautoja 16.6.1944. Vasemmalta Saima Karjalainen,

Elma Karjalainen, Toini Pärssinen, Aino Pärssinen, Ilmi Puputti, Ella Puputti, Alma Puputti, Ester Lindqvist, Eila Pakarinen ja Maire Pakarinen.

Kannaksella sanottua

Pyhäjärvellä asusti 30-luvulla jo vanheneva mies A.M., jolla oli Herraltansa keskimääräistä enemmän saatavaa. Hän elätti itsensä ostamalla kaloja Pyhäjärveltä ja myymällä ne sakkolalaisille. Kontti selässä ja sarkamantteli hartioilla taittui tuo toistapeninkulman taival. Tolsterniemen kalarannassa A. koki kerran tulleen petetyksi. Tämän sinkosi sanoiksi:

–Simo Jussi ja Pulaka veljekset ko ottaa peält pois, ni Tolstie miehet o nii kieroloi, jott jos roamatt paikkoas pitteä, ni räystästä ylemmäks ei peäse ykskeä. Samainen A.M. antoi mielellään ymmärtää, että hän taisi vähän muutakin kuin suomea. Elettiin 30-luvun pitkää ja kylmää kevättä. Rehutilanne alkoi käydä hankalaksi. Miehiä istui osuuskaupalla kuuntelemassa radiota. Taloissa kun niitä ei vielä ollut. Pietarin voimakas lähetysasema kuului ylitse muiden ja se ärsytti:

Pekka T: Sanoha sie Oatam ko sie ossoat venättä, jott mitä heä hoastoa!

Aatami: Khm, kalliita o heinät sielläki.

Tokaisuja:

- Painuvat peräkkäin ko Poakelin porsaas
- Hieno sävy ko Valki Jussi moaliss
- Noama on ko sajukannu
- Ruma ko riihe seinäst revästy piru

Voimasanojen sijaan:

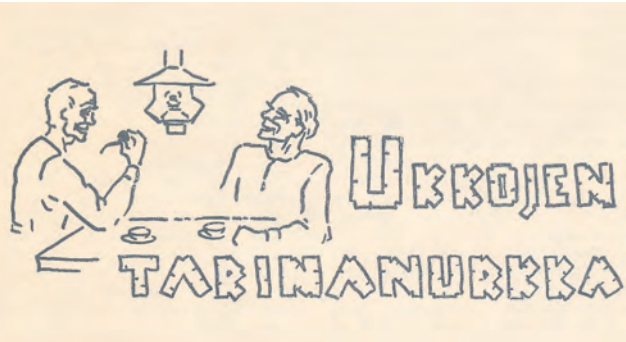
- Voi verstakan höyläpenkki ja sianpahnan pönkä
- Kierrä kiv älä kirruo

Mestarin ylistys Pyhäjärvellä:

Tokkari Matti o moalar ja Poajase poika o nälli. Tokkari Matill o pensel, mutt Poajase pojall o nälli.

(Nälli = noin sormenvahvuisen kepin päähän oli kiedottu riepupallo. Nälliä käytettiin esimerkiksi venettä tervattaessa.)

 Martti Toiviainen
Mauri Toivaisen arkistosta

Ruotusotamiehiä

Vpl. Pyhäjärvi-lehdestä nro 7/1974, poiminut

□ **Leino Pennanen**

Tämän vuosisadan ensimmäisellä ja toisella vuosikymmenellä oli Pyhäjärvellä elossa vielä vanhoja n.s. ruotusotamiehiä. Muistikuvaani ovat piirtyneet seuraavat siellä, vaikka lie niitä kauempana pitäjällä ehkä ollut muitakin.

Räätäli Lindström

Pyhäkylässä, **Pekko** ja **Antti Tnp. Pitkäsen** talossa (Marttila) asusteli pulskanpuoleinen ent. sotamies Lindström vaimonsa Liena-Stiinan kanssa. Ammattinsa oli räätälin ja harrastuksena kalastus. Kun aloin Lindströmin tuntea, oli hän jo verkkaisaliikkeinen, leppoisa, harmaantunut vanhus. Huumoriakin osasi viljellä.

Kerrankin hänen Liena-Stiinansa oli ollut jollain huopikkaantekokurssilla ja oli siellä kurssityönään valmistanut huopatossut. Eivät liene olleet niitä onnistuneimpia, koska ne

nähtyään itse Lindström lausahti ”no, työn ku näkkyö, ni tekijän tuntuo”. Sanonnasta tuli aikoinaan lentävä lause.

Lindström oli myös jokapyhäinen kirkossakävijä, sadesäällä aina omatekoisen ja tavallista isokokoisempi öljykankainen saateenvarjo, ”varataivas”.

Nikkari Englund

Marttilan-Sirkiän puolivälissä, mutta toisella puolella maantietä oli ruotusotamies Englundin asunto, hänen omansa. En tiedä, oliko Englund sen rakentanut tai teettänyt, mutta Englundin tuvaksi sitä sanottiin. Ammatti nikkari ja taisikin olla sellaisena paremman puoleinen.

Vastakohtana Lindströmille oli Englund suoraryhtinen ja laiha, vaikka jo haiset hopeoituneet, oli askel ripeä ja jouduttava. Erikoisuutena hänestä muistan kovan päään tutistumisen, jopa niin ankaran, että kun hän oli veneessä

(myös harrastelijakalastaja) sanoivat veneessä mukana olleet koko veneen tutistukseen.

Englund oli muistaakseni leskimies, tytär tai tyttäret paremmanpuolisissa naimisissa, eräs ainakin Viipurissa, jossa omisti miehensä kanssa useampikerroksisen kivitalon Torkkelin puiston varrella. Englund oli myös ruotsinkielentaitoinen, lie ollut kotoisin Pohjanmaan rannikkoruotsalaiselta seudulta ja puhui suomea laihialaisvoittoisesti, kuten vielä muistamistani sanoista nyt olen voinut verrata. Esim. näin: ”muistaks sä sp-keles ku me olti Sparolas leiril”.

Tai kun kylän pojat olivat nuorisoseuran näytelmävarusteista vetäneet kerran jonkinlaiset naamarit kasvoilleen ja tulivat Englundia vastaan kesäillan hämyssä, niin siitä kertoi taas Englund ”sp-keles, ku mua tuli vastaan kolme snaarotettu miestä”. Muuten koko hänen olentonsa ja käytöksensä teki melkein eristyneen, vähän sulkeutuneen vaikutuksen.

Sotamies Litmanen

Kun Pyhäkylän Tierististä mentiin Lahnavalkamaan päin noin kilometrin matkaa, oli ”Kotolassa” **Simo Litmasen** vähäinen mökki, jossa hän Helkansa kanssa molemmat puolisoikoina eleli. Mökkinsä lie ollut hänellä oma, mutta oli se **Elias Hakkaraisen** maalla, paikalla, jossa myöhemmin oli **Pekka Pitkäsen** talo.

En tiedä, saivatko Litmaset jotain tai jostakin

mitä sosiaalista avustusta, sillä heikkonäköisinä eivät he juuri mitään töitäkään voineet tehdä kuin varpaluutia ja kapustoja, joista viimeksi mainitut olivat hyvin, ”käsimielin” tehdyn näköisiä. Seinäkellostakin he ajankulun totesivat viisareita sormin koettelemalla.

Mutta Simo Litmanen oli niitä huumormiehiä, karjalainen kun oli, Jaakimasta kotoisin. Ja myös aika sanavalmiskin. Kun 1911 olin rippikoulussa keväällä se pidettiin vanhassa (1920 palaneessa) kunnan talossa, ”pitäjätuvassa”, sattui meidän välitunnilla ollessamme myös Litmanen tulemaan ja istuskeski ”pitäjätuvan” kuistilla piippuaan sytytellen. Muuten, hän raapasi aina kaksi tulitikkua kerrallaan: ”yhden käyttö”, hän sanoi, ”on köyhyden merkki”.

Poikasia ryntäili kuistilla ja portaita ylös ja alas. Silloin sattui juuri tulemaan tuntia pitämään nuori apulaispappi, jonka erikoisvaatetuksena oli, pitkän takin hartioilla liehuva leyhys, ”kepsi”. Juuri kun pastori nousi portaita, pukkasi joku pojista kaverinsa kuistille ryömilleen, että romahti, aivan papin eteen ja melkein Litmasen jalkoihin. Eihän Litmanen erottanut pappia pojista, vaan sanoi: ”pitäisit sieki paremman ruuva ja huonommat voattiet”.

Hiljaisuus! Pastori kääntyi kuivasti, vähän närkästyneenä Litmaseen ja tiukkasi ”mistäs te olette?” ”Luust, lihast ja nahast”, vastasi Litmanen, vaikka

äänestä sentään tunsu, ettei kysyjä koulupoikia oikut.

Litmanen oli tuntemistani ruotusotamiehistä nuorin, ehkä vasta n. 60-65-vuotias. Toiset kai 70-75 vuotiaita.

Korpaali Hyvönen

Nämä lienevät olleet vain sotamiehiä, mutta sitten tuleekin jo ”sotaherra”, korpraali Hyvönen, Krimin sodan veteraani, jolla koko olennossaan oli soturin ryhti jalo. Asui jossain Salitsanrannalla, ja kävi usein ainakin kerran kuukaudesta Pyhäkylän postitoimistosta nostamassa jonkinlaista sotilasläkettä.

Kun Hyvönen asteli halki Pyhäkylän, nähtiin että siinä marssi korpraali ainakin. Pitkän, kotisarkaisen takin liepeet oli pistetty nahkaisen sotilasvyön alle, kuin karoliinilla ja rinnassa vasemmalla puolella sodasta saatu mitali. Hopealta hohtava, kaksihaarainen, patriarkallinen parta ja ryhmysauva täydensivät asua. Askel oli reipas ja vetävä, kuten sotaveteraanille sopikin. Ikänsä lie ollut jo lähempänä 80, voi olla ylikin, mutta reippain hän silti oli tässä mainituista ruotusotamiehistä.

En tiedä miksi heitä mainittiin ruotusotamieheksi, se ei silloin jaksanut poikasta kiinnostaa. Liekö ollut Karjalassa sitten ruotujakoa. Varmasti Lindström ja Englund olivat ainakin muualta Suomea ja voineet ollakin ruotusotamiehiä, koska he eivät Litmasta oikein oikeana ruotusotamiehenä pitäneet. Hyvödestä

en tarkempaa tiedä. Naimisissa olivat, tai olivat olleet kaikki, koska Hyvöselläkin lie ainakin tyttäriä, tai tytär ollut, Lindström ja Litmanen olivat tietääkseni lapsettomia.

Kerran aikaisemmin, ennen muistamaani aikaa, olivat ruotusotamiehet pitäneet jonkinlaisen ”asevelikokouksen” Pyhäkylässä Santelin mäellä (Monthánin aikaisempi talo). Kemuissa oli ollut mukana ruotuveljiä muualtakin. Juhlat kerrottiin olleen kovat, tosin silloin aseina ei miekka, vaan pikari. Juhlat huipentuivat yleiseen nyrkkitappeluun, josta selvittyä ”muksut toisille anteeksi annettiin”. Väkevien miesten väkevät juhlat!

Karjala-tietokanta kertoo:

Tarkampuja, sittemmin räätäli Johan Anshelm Lindström (1838–1915) ja piika Lena Stina Puurtinen (1832–1911) vihittiin 1861 Pyhäkylässä.

Entinen sotilas, nikkari Edvard Erik Englund (1838–1907) ja Anna Tapanainen (1842–1925) vihittiin 1867.

Entinen sotamies, renki, myöh. kunnanhoidokki Simo Antinp Litmanen (1840–1916) ja Helena Äikiä (1844–1918) vihittiin 1881.

Korpraali Antti Juhonp Hyvönen (1934–1915) ja Lena Juhont Kopanen (s. 1845–88) vihittiin 1865.

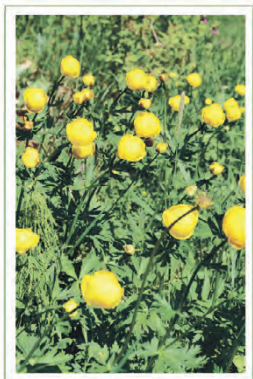
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Karjalanneito

liris

Kullerot

Valoisa polku

Pyhäjärven kirkon
alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehti-vaihtoehtoja, joista voi valita sopivimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postituskulut.

Tilaukset:
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047 tai
pirjo.kiiala@gmail.com

Vpl. Pyhäjärvi-tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

PYHÄJÄRVI VPL. -KARTTAMUKI 10€/kpl

VAAKUNAPAITA, aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL. Erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisena pyöreällä tai V-kaula-aukolla, helmenharmaana vain pyöreällä kaula-aukolla.

Juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita, sopii esim. lahjaksi ja asukseksi tuleville kotiseutumatkailijoille, vaikka koko ryhmälle. Koot S, M, L ja XL HINTA 15 €/kpl, isommat koot XXL sekä XXXL 20 €/kpl.

DOKUMENTTIELOKUVU MUISTOJEN JÄRVI VUOSILTA 1939–44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärssisen kirjoittama esite elokuvasta. Levyä voi ostaa Vpl. Pyhäjärvi-seuran tilaisuuksissa tai tilata. DVD:n hinta 20 e/kpl.

SEURAN 60-VUOTISHISTORIikki (2017) saatavana hintaan 20 €/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 €/kpl ja ostettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 €.

Postittaessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Tilaukset ja tiedustelut Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433, kaisaliisako@gmail.com

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Pyhäjärvi-kirja
350 s.
Reino O. Kukko –
Kaarle Viika, 1989.
Historiaa sanoin ja kuvin,
sekä murrenasto selityk-
sineen.

Hinta 25 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
70-vuotisjuhlilla
kotiseudulla kuvattu
DVD-tallenne**
Kesto noin 1,5 tuntia.

Hinta 20 euroa

**Suvannon seutu
1917-1921, elämää ja
ihmiskohtaloita**
336 s.
Suvannon seudun pai-
kallishistorian työryhmä,
2015.

Hinta 40 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
pöytästandaari**
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi
isännänviiri.**
Suunnittelu Kaarle Viika
1992. Kolme kokoa:
45 x 300 cm, 6-7 m:n
tankoon. Hinta 80 euroa
45 x 400 cm, 8-9 m:n
tankoon. Hinta 90 euroa
55 x 400 cm, 10 m ja sitä
korkeampaan tankoon.
Hinta 95 euroa.

**Hintoihin lisätään
postituskulut.**
Tilaukset ja lisätiedot
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047 tai
pirjo.kiiala@gmail.com.

Tapahdumia

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerho

Marraskuun tarinatuokio maanantaina 4.11.2019
klo 13.00 Koulukatu 12, Tampere.

Kerhon pikkujoulu on lauantaina joulukuun 7.
päivänä klo 15 Ravintola Vaskitähdessä, Hatanpään
puistokuja 22, 33900 Tampere. Tarkemmat tiedot
tarinatuokiosta, jossa voi ilmoittautua tai sihteeriltä
puh. 044 281 5047. Pikkujouluun tulee ilmoittautua
viimeistään 24.11. Tervetuloa tilaisuuksiimme!

Lahden seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerho

Marraskuun kokous pidetään torstaina 7.11.2019
klo 13 Lahdessa Ravintola Wanhassa Herrassa. Suun-
nitellaan loppuvuoden ja ensi vuoden toimintaa.
Tervetuloa!

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

su 27.10. klo 14 Sortava-sali, Karjala-talo, Käpylän-
kuja 1, Helsinki. Lehtemme päätoimittaja Tea Itkonen
puhuu perinnetyöstä. **Seuran sääntömääräinen
syyskokous** alkaa noin klo 15.15. Kahville voi tulla jo
klo 13.30 alkaen. Arpajaiset. Tervetuloa!

"Joulu on joka vuosi, mut juhannus ei ole ku kerran kesässä."

Taas on vuoden kierto tulossa marraskuu. Joka
vuosi, yhä aikaisemmin, avataan joulukadut ja
joululaulut soivat. Pyhäjärveläisiä perheineen ja
ystävineen kutsutaan Jouluseuran tarina- ja laulu-
tuokioon Karjala-talolle su 24.11. klo 14 alkaen.
Haastellaan, muistellaan, lauletaan ja askarrellaan.
Pöytälaatikosta on löytynyt mm. Aulis Airton laulu
Joulupukin käynti Vpl. Pyhäjärvellä 1960-luvulla.
Mitähän muita muistoja löytyy?

Tilaisuudessa on myynnissä Joulukannel-lehteä
(8 €) sekä seuran tuotteita mm. joulukortteja, kart-
tamukeja, T-paitoja ja kirjoja. Emännät aloittavat
kahvitarjoilun klo 14 Sortava-salissa. Tervetuloa!

Karjalan Liitto ry

la 16.11. klo 10–14 **Karjalaiset suku- ja pitäjämär-
kinat**, Karjalatalolla Helsingissä, Käpylänkuja 1. Pitäjä-
ja sukuseurojen edustajat esittelevät pitäjäänsä ja
seuran toimintaa. Myynnissä seuratuotteita ja karja-
laista kirjallisuutta. Julkistetaan Vuoden karjalainen
kirja ja Vuoden karjalainen pitäjä- ja sukukirja.
Katso luennot ja muu ohjelma karjalanliitto.fi -kotisi-
vulta tai liiton facebook-sivulta. Vpl. Pyhäjärvi-säätiö
on paikalla. Tule haastelemaan!

Tilaan Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni
Lahjaksi
Osoitteenmuutos

Kestotilaus
1 vuosi
Irttonumero

Tilaushinnat 2019:
kotimaahan ja
ulkomaille
35 €/vuosi

Posti-
merkki
1,50 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____
Lähiosoite _____
Postino ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____
Lähiosoite _____
Postino ja -toimipaikka _____
Päiväys ja allekirjoitus _____

Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro

Pitäjälehti on hintaansa arvokkaampi lahja!